



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,  
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,  
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non  
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de  
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 25. Circa priuatam horarum Canoniarum recitationem.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)



PROBL. VIII.

Cum primum rationis incipit vsus tenemur, & non tenemur oratione vii.

238 Tenemur. Tenemur profecto. Quia tunc ad Deū tenemur conuerſi, ac proinde ipſum orare, vt nos ad conuerſionem diſponat. Sic Sylueſt. v. oratio. q. 8.

239 Non tenemur. Minime tenemur. Quia illa obligatio de conuerſione ad Deū in primo rationis vsu inſtanti, non eſt adequatè firma. At eſto, firma eſſet, ea poteſt abique oratione geri. Ita Valent. 2. 2. diſt. 6. quæſt. 2. n. 3. Leſſi. l. 1. cap. 37. dub. 3. Suar. l. 1. de orat. cap. 30. n. 18.

240 Cum aliis opor. Cum his opinor. Nam quæ repugnantia inueniri poteſt in eo, quod excitati per fidem, moueamur immediatè ad volitionem Deo ſeruendi, eiufque implendi præcepta. Excitari autem per fidem priuſquam conuenienter oremus, neceſſarium reor. Quia orationem fides antecedit, iuxta illud Pauli Rom. 10. Quomodo inuocabunt in quem non crediderunt? Vt autem excitemur ad fidem vt illam Deo ſeruendi volitionem foueamus, oratio neceſſaria non eſt.

PROBL. IX.

Præceptum orationis inſtat, & non inſtat, cum ex obligatione Sacrum annuimus.

242 Inſtat. Inſtat præceptum. Quia tunc ſaltem tenemur orantibus aſſiſtere, & mediis illis orare. Sic Sylueſt. v. oratio. q. 8.

242 Non inſtat. Minime inſtat. Quia ſufficienter ſatisfacimus publicæ obligationi orandi pro populo, ſi ſacro cum debita deuotione, ac reuerentia aſſiſtimus. Ita Palaus tom. 2. diſt. 2. pun. 8. num. 4. & alij.

243 Ad rem non eſt Sylueſtri ſententia. Profecto Sylueſtris ſententiam ad rem non eſſe reor. Quia in præſenti non inquirimus de obligatione orationis publicæ, ſed priuatæ, ac perſonalis. Concedo namque, nos ſatisfacere obligationi publicæ orandi pro populo, dum debita detentione aſſiſtimus: at nullo modo ſatisfacimus obligationi priuatæ orandi, cum vrget tentatio, & in peccandi periculo ſumus conſtituti, & in alijs euentibus. Hæc enim priuata oratio pro cuiuſlibet neceſſitate imponitur: quæ cum diuerſa in ſingulis reperiatur, diuerſum tempus expoſtulat: ac proinde conueniens non erat, vt ſolum tempus ſacrificij, quod omnibus commune eſt, omnes obligaret. Monuerim, ſæpè nos ab obligatione orandi in præſatis caſibus excuſari, quia obligationis inuincibiliter obliuiſcimus, cum nec agnoſcimus tentationis grauitatem, nec ad periculum huiuſmodi repellendum, orationis neceſſitatem, vt Suarius l. 1. de orat. cap. 40. num. 18. annotauit.

PROBL. X.

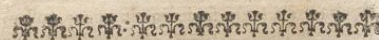
Qui orationem omittit, quando orare tenetur, peccat, & non peccat contra Religionem.

144 Quæſierim, nūm orationem omittens, quo tempore tenetur orare, non ſolum peccet contra illam virtutem, ad cuius conſeruationem oratio neceſſaria reputabatur, ſed etiam contra Religionem? v. gr. tentatione quis periculofa vrgetur aduerſus caſtitem, orationem omittit, quæ debet à Deo auxilium, ad tentationem vincendam, obtinere, ſuccumbit: peccat nē hic ſolum contra caſtitem, an etiam contra Religionem?

243 Solum contra caſtitem delinquit. Quia ſolum ex periculo violandi caſtitem culpabilem enim egit orationis omiſſio. Sic Leſſi. l. 2. c. 37. dub. 3. fine.

246 Non ſolum contra caſtitem, ſed etiam contra Religionem peccat. Quia cum qualibet virtus ſua tempora determinata habeat in quibus obliget, & Religio obliget, ad exhibendum Deo cultum media oratione tempore propriæ neceſſitatis & alienæ: efficitur planè eum peccaturum aduerſus Religionem, ſi eo tempore orationem omittat. Ita Suar. l. 1. de orat. c. 29. à n. 8. cum d. Tho. q. 88. a. 3. ad 2. Palaus 10. 2. d. 1. pun. 8. n. 6.

247 Hanc ſententiam probabiliorē reor ſi ſpeculationi ſit hærendū: at ſi praxi geram morem probabiliorē reputarim primam. Raro enim cuiam actō tentatione venim in mentem ille ad Religionem reſpectus: ſed ſolum contra caſtitem ſe reum eſſe ducit, cū orationis debita omiſſio eum efficit, à tentamine ſuperari.



CAPVT XXV

Circa priuatam Horarum Canonicarum recitationem.

PROBL. XI.

Episcopus poteſt, & non poteſt obligationem recitandi Horas Canonicas, Clericos ſolum in minoribus conſtitutos

248 Vidimus ſcēt. 1. Clericos in minoribus conſtitutos ab obligatione recitandi Horas Canonicas omnino excimi: non obſtante textu c. ſi quis Presbyter. Quia loquitur de Clerico Eccleſiæ deputato per Beneficium, non per ordinem. Si enim de deputacione, quæ ex præcedinatione procedet, loqueretur, ſufficeret, ducere: Quilibet Clericus abſque additione illorum verborum, Eccleſiæ deputatus. Quæſierim verò an Episcopus poſſit Clericis in minoribus conſtitutis hanc obligationem imponere?

249 Minime poteſt. Quia non videtur licere Episcopo onus perpetuum ordinariſ imponere, quod à Pontifice non eſt præſcriptum enim ei licet



licet Clericis suæ Diocesis granare specialius sine speciali causa, quæ in præfati non apparet. Sic Sotus l. 10. de iust. quest. 5. art. 3. Valent. 2. 2. dist. 6. q. 2. punct. 1. o. §. 2. Azor. l. 10. cap. 5. q. 4. Lessi. l. 2. cap. 37. dub. 9. n. 46. Suar. l. 4. de orat. cap. 16. sine.

250  
Potest id  
plane.

Potest profectò. Quia hoc præceptum non derogat legem vniuersalem, & ex alio capite est de re honesta, & quæ potest ab ordinatis impleri. Ergo nulla est causa, ob quam Episcopo potestas hoc præceptum imponendi suis subditis denegetur. Consequentia est legitima. Antecedens probò. Nulla enim est lex vniuersalis, quæ positivè, hoc Clericos eximat ab obligatione, sed solum lex, quæ de his horis recitandis ferrur, quæ quidem illos non comprehendit. Ergo impositio eius obligationis, alicui legi vniuersali non contradicit. Dein le est obligatio de re honesta, & quæ facile potest ab ordinatis impleri, si sint in ætate ad Beneficium requisita constituti. Sicuti possint, & deberent, si beneficiarii essent: ergo. Adde consuetudine introduci posse hanc obligationem, vt Suarius Lessius, & Azorius fatentur: Ergo & ex autoritate Episcopi, quæ inferior non est autoritate Clericorum consuetudinem introducunt. Ita Navar. de hor. canon. cap. 7. Bonac. d. 1. q. 2. punct. 3. num. 2. Palaus tom. 2. d. 3. punct. 1. §. 1. num. 4.

251  
Huic hæreo  
sententia.

Ego quidem huic hærens sententia, concedo Episcopum Clericos suæ Diocesis granare absque speciali causa specialiter non posse; at hæc contingenter, & raro potest existere; verbi gratia si videret, expediens esse ad fructandam Clericorum distractionem, hoc illis onus imponere. Concedo, non posse Episcopum limitare, neque extendere tempus, & ætatem ordinandum, quia derogaret legem vniuersalem tempus & ætatem determinantem; at aptè potest, imponere Clericis id onus, quia in huiusmodi impositione nulla legis fit derogatio, sicut nullam Episcopus legem derogat, cum præceptum de nouo festo seruando sua in Diocesi præscribit. Caterum etsi hoc ita sit, nullibi credo tale præceptum vel consuetudinem esse. Imò probabilius existimo, cum Episcopus ordinandis inungit, aliquos Psalmos, ac Litanias recitare, nolle sub graui culpa obligare, sed ex quadam honestate, & decentia, vt in materia de Ordine tradidimus.

## PROBL. XII.

*Beneficium, cuius fructus exigui sunt, obligat, & non obligat ad Horarum recitationem.*

252  
Non obligat.

Quando fructus sunt aded tennes, vt non sufficiant ad bonam partem moderatæ Clerici sustentationis, recitare non tenetur ex vi Beneficij. Quia Beneficium tenue reputatur in iure pro non Beneficio: nam fructus exigui nulli reputantur, iuxta illud. *Parum pro nihilo reputatur.* Fauter quæ textus in cap. 18. cui de præbend. in 6. vbi potestatem habens conferendi Beneficia alicui, non potest illud eidem conferre, si Beneficium habeat sufficiens: tacite autem indicatur illud so-

lum non esse Beneficium, cum habenti insufficienti bene possit conferri. Et quia Beneficium, quod nullos habet fructus non obligat ad horarum recitationem, non enim est Beneficium verum, sed fictum nec potest ad onus obligare, cum non det commodum. Non enim potest obligare ad seruendum altari, quem non valet ex altari cõgruam sustentationem impetire sed Beneficium tenue non valet beneficiatum sustentare: Ergo nec valet obligare ad seruendum altari in horarum recitatione. Sic Sotus l. 10. de iust. q. 5. a. 3. Manu. 10. 3. sum. cap. 14. n. 3. Vega p. 1. c. 128. casu 14. Petr. de Ledes. 10. 2. tr. 9. c. 4. conclus. 6. dist. c. 4. Lessi. l. 2. 35. dub. 31. n. 169. Valq. de Benef. c. 4. dub. 5. Malder. de virtutib. tr. 10. c. 2. dub. 3.

Tenetur recitare. Quia Beneficium habens tenues fructus verè est Beneficium, nam est ius percipiendi fructus ex speciali titulo: Sed Beneficio absque vlla distinctione pinguis, vel tenuis annexum est onus recitandi ex Concil. Lateran. & ex Bulla Pij v. Ergo Beneficium tenues habens fructus ad horarum recitationem. Ita Suar. l. 4. c. 21. num. 3. Garcia p. 1. c. 1. n. 19. Bonac. d. 1. de hor. canon. q. 2. punct. 4. 17. Azor. p. 1. 10. c. 3. Valent. 2. 2. d. 6. q. 2. punct. 10. §. 7. Couar. l. 3. var. c. c. 13. n. 8. §. 1. Navar. de orat. cap. 7. num. 7. Palaus 10. 1. n. 3. punct. 1. §. 2. n. 9. & alij innumeri apud ipsos asserentes esse communem sententiam.

253  
Obligat qui  
dicit.

Cui quidem adharens illius Syllogismi minorem, & consequentiam existimo patere: maiorem autem probò. Nam Beneficium tenue reddit beneficiatum eodem modo exemplum, ac priuilegium, sicut Beneficium pingue. Item suspensus à Beneficio, tã est suspensus à Beneficio tenni, quam à pingui: Ergo Beneficium habens tenues fructus verè est Beneficium, ergo subest onus recitandi.

254  
Hanc præter  
sententiam.

## PROBL. XIII.

*Si beneficiatus impediatur per vim, vel fraudem à consecutione fructuum Beneficij: est, & non est obligatus, hoc titulo horas recitare.*

Certum est, si per vim, fraudem, vel aliam iniustã viã beneficiatus impediatur à consecutione fructuum, nõ esse obligatũ hoc titulo recitare. Quia obligari nõ potest ad officium, nisi ob stipendium acceptum, aut recipiendum. Azorio asserente p. 1. 10. c. 4. q. 6. Lessi. l. 2. c. 15. n. 168. & aliis. Quæserim autem, num hoc verum solummodo sit, si impediatur à consecutione fructuum quasi in perpetuum, ita vt spem non habeat acquirendi villos ex Beneficio aliquo tempore prouentus;

255  
Quid certum  
supponit.

Hoc solummodo verum est in eo casu Vnde si gerat spem, posse aliquando fructus recuperare, tenetur ad horarum recitationem. Quia accipiens Beneficium, ea videtur conditione accepisse, vt siue minuantur fructus, siue crescant siue pereant, dummodo habeat spem recuperandi teneatur oneribus illius satisfacere. Nam contingere potest prioribus annis tot fructus accepisse, posterioribus esse accepturum, vt sufficientes sint tam fructus accepti quam in posterum recipiendi inducere pro illo tempore Inter

256  
Solummodo  
si de obligat.  
tunc recipi  
si ipse recipi  
ratur in tem  
pore.



# Se&.I.De Præcepto I. Problemata. 35

intermedio recitandi obligationem. Sic Suar. lib.4. de Relig. c. 10 n. 15. & 16.

357 *De obligatione recitare, nisi in perpetuum recuperandi non speratur spe.*  
Hoc verum est etiam extra illum casum. Vnde beneficiatus pro eo tempore, quo in eius potestate non est fructus villos habere ex Beneficio, nec certo sperat sibi restituendos: non tenetur recitare. Quia cum eo tempore nullum detur ei stipendium, nec certo speret se accepturum, imponi ei non poterit recitandi obligatio: Ergo necessarium non est, ut deobligetur ad onus horarum, spe carere in perpetuum recuperandi fructus. Ita Valq. opus. de Benef. c. 4. §. 1. dub. 6. n. 3. & 32. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 2. pua. 4. num. 25.

258 *Hic probabilium reo.*  
Probabilem tamen censet esse Suarj sententiam. Probabilius autem reo, admittebam non esse; quia opponitur communi sententia expressè asserenti, beneficiarium deobligatum esse ab horarum recitatione pro eo tempore, quo in eius potestate non est fructus villos habere ex Beneficio, nec certo sperat habiturum. Profectò beneficiarius dupliciter potest privari fructibus per rapinam, nempe postquam illos obrinuit, vel ante illorum affectationem, si priuatur postquam illos obrinuit, certum est, esse obligatum recitare. Quia iam Beneficium ei concessit pro munere exhibendo stipendium; at si ante illorum affectationem, priuatur à fructibus recipiendis, pro toto illo tempore, quo impeditur sine certa spe recuperationis, censet deobligari tam à recitatione horarum, quam ab alio quouis ministerio, nisi fideles, vel Episcopus præfatos fructus alia via suppleant, pro illo tempore necessaria suppetitando. Verum si ob sterilitatem annorum nullos fructus Beneficium redderet, & Episcopus vel fideles non supplerent defectum: beneficiatus obligatus non est recitare. Quia pro illo tempore dici non potest Beneficium habere, sed solum titulum, qui insufficiens est, ad obligationem inducendam. Neque obstat, successu temporis abundantes fructus esse colligendos, aut annis superioribus esse collectos. Quia illi fructus suo tempori correspondent, danturque pro officio exercendo illo tempore, non pro alio.

## PROBL. XIV.

*Si vigeat in aliqua Ecclesia consuetudo, ut primo, vel secundo anno possessionis Beneficij, nullos fructus beneficiatus acquirat, neque post mortem illi referuntur: debet, & non debet eo tempore horas recitare.*

259 *Non nihil suppono.*  
Suppono, si vigeat in aliqua Ecclesia huiusmodi consuetudo, ut primo, vel secundo anno non acquirat beneficiatus fructus, nec ei post mortem referuntur; sed vel fabricæ, vel beneficiatis antiquis distribuantur: eam omnino esse contrariam Extravag. Ioan. XXI. suscepti. de elect. & sub tit. Ne Sede vacante inter communes. Quibus cavetur, ne beneficiatus priuatur omnibus fructibus, sed potius dimidia pars ei applicetur. Et Tridentino sess. 14. cap. 14. & Constitutioni Pij V. quæ est in Bullario 106. & incipit, Durum. In quibus reprobantur consuetudines applicandi fructus antiquis benefi-

ciatis à nouo beneficiato acquisitos, tanquam speciem Simonia; aut auaritia redolentes. Igitur dubitatur, an si vigeat consuetudo præfata in aliqua Ecclesia, non obstantibus hisce decretis, debeat beneficiatus recitare?

Debet quidem. Quia sic recipiens Beneficium voluntariè illius suscipit obligationem: debet enim choro assistere, (v.g.) & Sacramenta ministrare, si Beneficium curatum est: Ergo etiam debet recitare: nam recitatio est vna ex præceptis obligationibus, & quæ aliarum est fundamentum. Sic Lessi. lib. 2. cap. 34. n. 177. Suar. lib. 4. cap. 10. num. 6. & 14. Garcia cap. 1. num. 76. Azor. lib. 10. cap. 4. q. 4. Nauar. de orat. cap. 9. num. 30. Bonacin. d. 1. de hor. can. quest. 2. punct. 4. num. 23. Palaus tom. 2. d. 3. punct. 1. §. 2. num. 19.

Minimè debet recitare, nec assistere choro, nec alia munera exercere, si distributionibus quotidianis priuatur. Quia tunc videtur irrationabilis illa consuetudo, & per quamdam quasi moralem violentiam beneficiatum obligari ad illa munera exercenda, ut in sequentibus annis possit fructibus Beneficij potiri. Ita Palaus, asserens hanc sententiam esse probabilem, eiusque probabilitatem præfatos Doctores profiteri, ubi supra:

Ego equidem primæ sententiæ, ut probabiliori hos securus adhareo. Quia si illi fructus, & distributiones antiquis beneficiatis distribuantur, cæque de causa nouo beneficiato non applicantur, at tunc obtinet ius, & spem, ut fructus beneficiatorum post se ingredientium sibi applicentur: Ergo ius illud, & spes pretio est æstimabilis, & reputari potest, ut stipendium ei concessum, ut hac via obligetur ad recitationem. Præterea si fabricæ, vel piis operibus applicantur, hac applicatione ille excusatur ab obligatione tantundem exhibendi in fabricæ reparationem, vel in opera pia eius Beneficij: Ergo exemptio huius obligationis loco stipendij esse potest, ac proinde recitandi obligationem inducere.

## PROBL. XV.

*Solus titulus Beneficij cum spe possessionis, & fructus, sufficit, & non sufficit ad inducendam recitandi obligationem.*

Sufficit placet. Quia is, cui Beneficium est collatum, & ab ipso acceptatum, verè beneficiatus est, & verè dicitur Beneficium habere, ex cap. si tibi absenti, de præbend. in 6. & tradit Mandos. reg. 1. Cancel. q. 13. n. 5. & reg. 16. q. 19. nu. 2. Rebuff. in concord. tit. de collat. §. volumus. Tusch. concl. 18. lit. B. At Cœcil. Later. & Pius V. obligant ad recitandum eum, qui Beneficium habet. Ergo à die, qua accipit titulum Beneficij, recitare tenetur. Sic Nauar. de orat. cap. 7. n. 28. & 19. Lessius lib. 2. cap. 14. num. 67. Garcia plures referens p. 3. de benef. c. 1. a. n. 92. & 101.

Non sufficit solus titulus cum spe habendi possessionem: sed est insuper necessaria possessio, nisi per illum ster quominus illam habeat. Quia obligatio recitandi est grauis, & onerosa: Ergo non debet extendi, sed limitari. Ergo debet limitari ad habentem beneficium perfectè propriè.



## 36 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

proprie, & cum omni rigore. Hic autem solum est, qui possidet: Ergo. Ita Suar. lib. 4. cap. 18. a num. 7. Flamini. de resignat. lib. 1. quest. 9. num. 15.

265  
Eos si quor.

Existimo, beneficium recitare debere, si per eum stat, quominus possessionem habeat. Quia non est æquum eius culpa priuare Beneficium debito obsequio. Deinde fructus ante possessionem Beneficij non semper debentur beneficiato, sed varius est usus pro Regionum varietate. Ergo obligatio, quæ generalis est, comprehendere solum debet eos, quibus per se, & necessarium fructus debentur, qui sunt Beneficij possesores.

### PROBL. XVI.

*Ad inducendam recitandi obligationem, necessarium est, & non est, possessionem Beneficij esse pacificam.*

266  
Requiritur  
pacificam pos-  
sessio.

Non solum est necessarium habere Beneficij possessionem, sed requiritur, esse pacificam. Quia æquum non est, beneficium obligare ad certum onus, sine certo stipendio. At cum Beneficium litigiosum est, non est certum, stipendium applicandum esse possessori, si quidem sæpe contingit, possessorem vinci, & à possessione deturbari. Ergo non sufficit possessio nisi sit pacifica. Sic Cenuallos pr. act. 9. q. 641. num. vlt. Vegap. 1. sum. c. 128. casu 18. fin. Manu. tom. 1. sum. cap. 145. n. 1. Henric. lib. 13. cap. 13. §. 2.

267  
Non requiri-  
tur possessio  
pacificam.

Non est necessarium, possessionem esse pacificam, sed sufficit, habere possessionem, si lite non obstante beneficiatus ministrat Beneficium, & sperat morali certitudine, sibi esse fructus applicandos saltem seruitio debitos. Quia tunc iustissimum est, ut subeat onus, cum speret, se commodum esse recepturum. Secus verò dicendum si hæc certitudo moralis deficeret. Ita Lessi. lib. 1. cap. 34. num. 17. Petr. de Ledefm. tr. 9. c. 4. concl. 6. diffc. 10. Zerola v. Beneficium, §. 4. n. 8. Bonac. plures citans, d. 1. de hor. can. q. 2. punct. 4. num. 26. Palaus tom. 2. d. 3. punct. 1. §. 1. num. 14.

268  
Auctoritas sen-  
tentia.

Cum his opinor, adiiciens habentem Beneficij titulum, & impedimentum ab illius possessione capienda, vel lite, vel alia de causa sibi inuoluntaria, non esse obligatum recitare. Quia fructus non sunt omnino certi, sed contingentes ob contingentiam possessionis: & non est iustum subire onus certum pro incerto stipendio. Ex quo à fortiori infero, si duo super aliquo Beneficio litigarent, & neuter esset in possessione, neutrum ad recitandum teneri. Quia neuter habet propriè, & in rigore Beneficium. Alià omnes litigantes tenerentur recitare ratione vnius Beneficij, quod minimè dicendum. Mecum Suarius lib. 4. cap. 19. num. 9. & 10. & Garcia part. 1. cap. 1. num. 101. relatis Paludano,

Soto, & Beia.

\*\*\*

### PROBL. XVII.

*Habens Beneficium iniuste, vel impediens iniuste alium ab illius possessione tenetur, & non tenetur horas recitare.*

Recitare tenetur. Quia per iniuriam priuatur Ecclesiam obsequio: Debet ergo recitare. Sic Suar. lib. 4. cap. 19. num. 10. Bonac. d. 1. q. 2. punct. 4. num. 28.

Non tenetur recitare. Quia beneficiati non sunt obligati ex iustitia ad horarum recitationem, sed ex præcepto Ecclesie: neque impediunt hanc recitationem consentiri iniuriam patrare contra Ecclesiam, sed ad summum contra beneficium. Ergo non sunt obligati recitare. Ita Palaus tom. 2. d. 2. punct. 2. §. 2. n. 10. Garcia p. 3. c. 1. n. 120. quamvis n. 90. contrarium docuisse videatur.

Hoc probabilius puto asserens, obligari solummodo ad dimittendum Beneficium, & à lite iniusta cessandum. Aliàs quoties quis alium impediret Missam audire, ieiunare, vel quodvis aliud opus præceptum, deberet eadem ipse ex iustitia præstare; quod nullus asseruit.

### PROBL. XVIII.

*Religionum consuetudo recitandi horas canonicas, obligat, & non obligat sub gravi piaculo Religiosos, & Moniales, ne illas emittant.*

Dixi scilicet. 1. Religiosos choro deputatos obligatos esse ex consuetudine horas recitare, idemque de Monialibus choro additis asserui. Vnde deduxi, Religiosos Ordinis illius, qui ex instituto choro non est additus, obligatos non esse recitare nisi sint sacris initiati. Quæsierim vero, num hæc consuetudo obliget sub gravi culpa Religiosos, & Moniales, ne diuinum Officium emittant?

Non obligat. Quia non videtur ita recepta hæc consuetudo, ut ex vi præcepti obliget. Sic Caiet. sum. v. Hora Canonica Et quia ex præcepto Regulæ ad id tenentur, quæ non videtur tam grauè obligationem inducere. Sic Medina in Instrum. cap. 19. Sà v. Hora canonica, id esse probabile reputat. Aragon. 2. 1. q. 8. d. 1. 1. dub. 4. & Angel. v. Hora, num. 10. existimant, Religiosum omittentem bis, vel ter priuatum diuinum Officium mortaliter non delinquere.

Obligat omnino. Quia consuetudo recitandi Officium est instar Clericorum in sacris cunctis ordinibus choro additis recepta. Ergo si cur non est probabile, Clericos omittentes, vel semel diuinum Officium, non peccare lethali-ter: ita nec est probabile Religiosos, & Moniales non delinquere mortaliter si omittant. Ita omnes Doctores præter eos, quos pro prima sententia retuli. Lige Palauum tom. 1. d. 2. punct. 1. §. 3. num. 4.

Hoc mihi ferè indubitatum scienti, aliquos recentiores minoris notæ contrariæ opinioni adhaesisse,



## SECT. II. De Præcepto I Problemata. 37

ad hæcisse, quos lubens reprehendere ausus fuerim, cum consuetudinem vim habentem præcepti non attendant, ansumque præbeant, laudi habenas in hac parte, unde non leue Religionis prouenit nocumentum. Et fortè ob hanc causam in summa Manuelis Sa nos tri edita Romæ expuncta fuisse illa verba, quibus prima sententia probabilis esse iudicabatur.

### PROBL. XVIII.

*Religiosus ex dispensatione Pontificis extra Clausuram degens tenetur, & non tenetur Horas recitare, si dispensatio in perpetuum sit.*

<sup>276</sup> *Non tenetur.* **C**onueniunt Doctores obligatum esse recitare, si pro aliquo determinato tempore Pontifex dispensarit. Quæserim vero, an teneatur, si dispensatio in perpetuum sit? Non tenetur. Quia dispensatus, ut perpetuè extra claustrum viuat, à choro est liberatus. Ergo etiam liberatur ab obligatione priuatim recitandi, quæ loco obligationis ad chorum succedit. sic Sotus de inst. l. 10. q. 5. a. 3. Bonac d. 1. de hor. can. q. pun. 2. n. 4. p. Azor. l. 1. c. 6. q. 8.

<sup>277</sup> *Quid huius in Religio non oritur ex eo, quod ipse personaliter obligatus sit choro interesse, sed ex eo quod statum habeat choro deputatum.* Tenetur quidem. Quia obligatio recitandi in Religio non oritur ex eo, quod ipse personaliter obligatus sit choro interesse, sed ex eo quod statum habeat choro deputatum. Aliàs qui ex dispensatione Pontificis, vel Prælati Regularis à choro in perpetuum esset exemptus, obligatus non esset, horas priuatim recitare: quod videtur absurdum. At dispensatus in perpetuum, ut extra claustrum degat, non mutat Religiosi professi chore deputati statum: ut de se constat: Ergo recitare tenetur. Ita Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 17. numer. 8. Palaus 10. 2. d. 2. pun. 1. §. 3. n. 4. & alij communiter.

Cum his opinor. Nam si exemptio perpetua ab assistentia in choro eximit Religiosum ab onere perpetuo recitandi, quia hæc obligatio priuatæ recitationis loco publicæ succedit: cur exemptio pro determinato tempore ab onere recitandi pro illo tempore non liberabit? Addo, Religiosum non esse regulariter obligatum sub gravi culpa choro assistere: Ergo obligatio recitandi non committitur ex hac obligatione, sed ex statu choro assistentiæ deputato.

### PROBL. XIX.

*Tenentur, & non tenentur recitare Religiosi eiectioni, fugiui, & ad triremes damnati.*

<sup>278</sup> *Non tenetur.* **N**on tenentur. Quia hi videntur esse extra statum qui choro deputatus sit. Sic Bonac. dist. 1. de hor. canon. q. 1. pun. 2. numer. 6. Lessi. citatus à Palao ubi infra adhæret loquens de ieiuncto, vel ad triremes damnato, & Sanch. l. 8. de matr. d. 8. n. 11. Sotus de fugiui, & differenciæ signant rationem. Quia eiectionis non potest ad Monasterium redire, etsi velit: fugitiui potest. Esob. & Mend. Theol. Moral. To. IV.

Tenentur omnino. Quia ex eo quod Religiosus sit extra Monasterium, non est extra statum choro deputatum: non enim est extra statum Religiosum, in quo antea aderat. Nam ob fugam, aut eiectionem. Religiosum statum amittunt. Alias cum iter ageret, aut peregrinaretur, vel quoties extra Monasterium degeret, dici posset extra statum esse Regulare. Ergo apostasia, vel eiectionis à Monasterio Religiosum à recitandi obligatione non soluit, sicut nec ab alijs oneribus, quæ professioni ex consuetudine sunt annexa, possuntque in illo statu impleri. Ita Nauar. c. 5. de orat. n. 10. Azor. l. c. 10. 6. q. 5. 6. & 8. Suar. l. 4. de hor. can. c. 27. n. 9. Palaus 10. 2. d. 2. pun. 2. n. 5.

<sup>279</sup> *Tenetur omnino.* Hoc probabilius reor. Quia si dicentes eos Religiosos fugitivos, eiectionis, vel ad triremes damnatos, licet non amittant Religiosum statum, quæ antea habebant amittere tamen chori deputationem, quæ Regulari annexitur statui non ut cumque, sed ex consuetudine: quæ consuetudo non videtur extendi ad eiectionis, fugitiui, aut damnatos triremibus: sed solum ad illos qui in Monasterio commorantur, vel ex licentia Prælati extra claustrum existunt. Contra. Quia non videtur cum fundamento dici, hæc consuetudinem annexi Regulari statui illorum solummodo qui in Monasteriis, vel extra de Prælati licentia commorantur: & ad fugitiui, eiectionis, & damnatos non extendi. Quia æquum non est, ut commodum ex crimine reportent. Dixi per se hocce Religiosos sub obligatione recitandi comprehendere, ut indicarem, per accidens excusari posse ut saepe eiectionis, & damnati ad triremes excusantur ob impotentiam moralem recitandi, & ne Religioni, & sibi dedecus a fiant, si se esse Religiosos manifestent.

### PROBL. XX.

*Ordinatus ad titulum patrimonij potest, & non potest officium recitare secundum formam, quæ illi magis libuerit.*

<sup>280</sup> *Non nihil suppono.* **S**uppono ex sect. 1. omnes esse obligatos recitare iuxta Breuiarij Romani Pij V. & Clementis VIII. formam: exceptis solum iis, in quorum Ecclesiis, vel Conuentibus ducentis annis antè Pium V. aliud Breuiarium fuerit institutum, probatum. Quæserim autem, num quis ad titulum patrimonij ordinatus possit officium recitare iuxta formam, quæ ei magis libuerit.

<sup>281</sup> *Potest qui id.* Potest profecto. Quia nulli Ecclesiæ addictus est ut debeat eius consuetudinis morem gerere, Sic Angel. l. 7. Hora. n. 12.

<sup>282</sup> *Non p. 281.* Minimè potest. Quia ex eo quod non sit Ecclesiæ vlli addictus quæ consuetudinem habeat ducentis annis antiquiorem præcepto, & constitutioni Pij V. efficitur, tunc obligatum esse recitare iuxta formam præceptam à Pio V. quæ omnes Clericos, beneficiatos, & Religiosos comprehendit, exceptis solum qui sūt illius Ecclesiæ, in qua viget præfata consuetudo. Ita Suar. de hor. can. l. 4. c. 23. n. 4. Lessi. l. 2. cap.



l. 2. cap. 37. num. 75. Bonac. dist. 1. de hor. can. g. 3. pun. 2. n. 4. Azor. p. 1. l. 10. c. 11. q. 1. Reginal. l. 18. n. 68.

287  
Hoc mihi  
certum non  
nulla ad-  
cienti

Hoc mihi certum credenti Angeli sententiam haud posse defendi. Addiderim, hos exceptos posse ex consensu Episcopi & totius capituli, admittere, excluso suo antiquiori, Breuiarium Romanum; vt ex Bulla Pij constat, si tamen Monasterium fuerit exemptum, non requiritur Episcopi consensus, sed sui Prælati & totius Capituli sufficit. Lessi. citat. n. 74. Cum autem exigitur totius capituli consensus, non debet intelligi consensus omnium singulorum, ita vt nullus dissentiat: quia hoc fere impossibile: sed sufficit consensus maioris partis capituli: quia in rigore & propriè vniversi capituli consensus est. l. 4. cap. 11. numer. 4. At si semel ex consensu Prælati & Capituli Breuiarium Romanum fuerit admissum, nullatenus licebit, ad pristinum redire, sed necessarid Romanum est retinendum. Quia iam per illam abrogatum fuit antiquum: & vrget Pij, ac Clementis præceptum: Suar. numer. 4. Bonac. numer. 2.

## PROBL. XXI

Pij V. & Clementis VIII. præceptum sub graui culpa obligat, & non obligat, diebus singulis iuxta formam Breuiarij Romani recitare

286  
Non obligat  
sub graui  
piaculo, ita,  
vt aliquando  
nō sit ut a in  
forma reci-  
tare.

Peccatum mortale non est vno vel altero die eam formam omittre recitando iuxta formam Breuiarij Dominicanorum, Cisterciensium, aut aliarum Ecclesiarum. Quia substantia præcepti est, septem horas Canonicas dicere: modus autem, vel forma huius, vel illius Breuiarij ad ritum, & cultum specialem pertinet, cuius omisso vno vel altero die facto grauis non videtur. Sic Nauar. sum. cap. 19. n. 217. Reginal. l. 19. n. 171. Rapha. de la Torre de Relig. conuer. 8. in princ. de hor. can. Valq. de Benefic. c. 5. §. 1. a. 2. dub. 1. n. 57.

287  
Obligat sub  
mortal.

Est peccatum mortale, obligatū recitare iuxta Breuiarij Romani formam vel vna die iuxta formam alterius Breuiarij recitare. Quia omnes conueniunt, quemlibet obligatum esse singulis diebus Pij V. officium recitare, nisi ex consuetudine dicentorum annorum excusetur: sed hæc materia grauis est: Ergo grauiter obligat. Ita omnes alij Doctores relati, & referendi circa hanc materiam, quia post Pij V. & Clementis VIII. constitutionem scripsere, teste Palao to. 2. d. 2. pun. 1. n. 2.

288  
Hanc eligo  
sententiā.

Hanc eligo sententiam. Quia aliæ formulæ recitandi omnino cauſantur, & abrogantur ad effectum faciendi præcepto: Ergo recitare per ipsas, idem erit, ac non recitare. Certè præceptum est non solum de recitandis septem horis, sed de recitandis more & formula à Pio V. præscripta, vt ex Bullæ verbis constat. Attamen non ideo certam aled hanc sententiam existimo, vt contrariæ abnegem probabilitatem. Etsi enim meus Ferdinandus de Castro Palao hanc quasi certā statuatur, quia materiam esse grauem, existimet, sine scrupulo quis sese poterit tot doctissimis primæ sententiæ assertoribus accommodare

## PROBL. XXII.

Potens recitare aliā formula præter eam quæ Breuiario Romano præscribitur, potest, illa omiſſa, per Breuiarium Romanum recitare,

Potest quidem. Quia consensus Episcopi, & Capituli ad omittendum Breuiarium antiquum, & assumendum Romanum requiritur dem. pro vsu chori, vt colligitur ex illis verbis: *Dimodo Episcopus & vniversum Capitulum in eo consentiat, vt id in choro, dicere, & psallere possint, permittimus.* Ergo pro vsu priuato cuilibet videtur permissum, absque consensu Episcopi, & Capituli sic Sa. v. Hora, in utroque edit. numer. 6. Caiet. V. Hora §. 2. Reputat probabile. Suar. l. 4. cap. 23. pun. 9. 2. Lessi. cap. 37. numer. 74. Bonac. dist. 1. de hor. can. g. 3. pun. 1. numer. 5.

Non potest. Quia de his exemptis nil Bulla Pij V. determinat, sed illos dispositioni, & ordinationi iuris communis relinquit. Sed ius commune quemlibet arctat ad recitandum officium suæ Ecclesiæ, vt constat ex cap. De his cap. Placuit. 12. Ergo Ita Suar. Bonac. & Lessi. citati. Valent. 2. 2. dist. 6. q. 2. pun. 1. §. 3. Gracia. p. 3. cap. 1. numer. 155. Palao to. 2. dist. 1. pun. 1. n. 3.

Probabilem satis reor primam sententiam, secundam verò probabiliorem. Quia Episcopus seu Prælatus iis Clericis sibi subditis præscribit, ne alio officio vtantur: quod proculdubio gerere potest. An non D. Carolus Mediolanensis Archiepiscopus omnibus suæ diocesis Clericis præceptum imposuit, vt officio Ambrosiano vterentur? Certè hoc præceptum conforme est Bullæ Pij V. quæ consuetudines recitandi antiquiores ducentis annis suo in robore, ac fortitudine linquit. Obligat ergo tale præceptum, vt potè de re licet, & honesta.

## PROBL. XXIII.

Si Clericus beneficiatus Mediolanensis, vbi Breuiarium Ambrosianum viget, Romanam pergat, tenetur, & non tenetur: inibi non Romano, sed Ambrosiano Breuiario vti.

Non tenetur Ambrosiano Breuiario vti, sed Romano vti potest. Quia præceptum, seu lex Mediolanensis extra diocesis existentes non obligat. Et quia quis sese moribus illorum, quibuscum vixit etiam transiit potest conformare, si alias impediens non sit. Sic Palao ex Suario & aliis to. 2. dist. 2. pun. 2. n. 3.

Tenetur Ambrosiano Breuiario vti, nec potest se Romanis, formulæ conformare. Quia in tantum ab hac obligatione eximi potest, quatenus Mediolanensis beneficiatus Romæ adest, vbi Romanum Breuiarium viget: sed Religiosus v. gr. Dominicanus, aut cisterciensis



## Secl. II. De Præcepto I. Problemata. 39

sterciensis Romæ degens debet sui Ordinis Breuiario uti, nec potest Romano: Ergo Mediolanensis Clericus debet Ambrosiani Breuiarij formam sectari. Ita aliqui moderni. Et probabilē existimat Palaut *ubi supra*.

<sup>194</sup> *Probabilius ut debere uti Romano.*  
Ego quidem non probabilius esse Mediolanensem Clericum non solum posse Romano uti Breuiario, imò & debere. Quia statutum, vel præceptum Diocesaniū extra Diocesim non extenditur, ut tractatu de Legibus tom. 1. expressi. Ergò statutum, seu præceptum, quo ligantur Mediolanenses Clerici ad recitandum iuxta Breuiarij Ambrosiani extra Mediolanum non extenditur. Ergo uti debent Romano. Neque obstat Dominicanos, aut Cistercienses Religiosos Romæ existentes debere uti sui Ordinis Breuiario. Quia hæc obligatio provenit ex vi professionis, & voti, cuius iurisdicção ubique extenditur. At Mediolanensis iurisdicção siue sit ex consuetudine, siue ex lege, non potest extra Mediolanum extendi. Alias Mediolanus Antistes haberet Romæ iurisdiccionem, quod est impossibile.

### PROBL. XXIV.

*Religiosi exempti videntes Romani Breuiarij formulā, possunt, & non possunt, sese Diocesani festiuitatibus conformare, omissio officio Ferie, vel Sancti, quod à Romana Ecclesia die illa præscribitur.*

<sup>295</sup> *Sic conformare non possunt.*  
Sic conformare non possunt. Quia omnes Religiosi seruare tenentur morem in Breuiario præscriptum: At si Religiosi constitutionibus diocesaniis non eximuntur ab huiusmodi obligatione, cum illis non subdantur. ergo. Id confirmo: Nullus secularis clericus tenetur alterare officium à Romana Ecclesia præscriptum, & recitare de sancto illius diocesis: sed potest, omissio illius officio, recitare de sancto, vel de Ferie, de qua vniuersalis recitat Ecclesia: nisi fuerit Patronus Ecclesiæ propriæ, vel diocesis, ut constat ex Bulla Gregorij XIII. *apposita officio SS. Hispan.* sed hac concessione non videntur Religiosi comprehendendi, Quia non exprimuntur: & privilegium derogans iuri communi non debet extendi ad alias personas præter expressas, cum strictè sit interpretandum. Neque valet dicere. Religiosos esse satis expressos cum dixit Gregorius: *Vnamquamque Ecclesiam*, eo quod illud *Vnamquamque* vniuersale est, quod omnes Ecclesias comprehendit. Non, inquam, valet. Tum quia paulo inferius intendens Religiosos obligare, ut inde, quo Festiuitas Patroni totius diocesis, se conforment, illos exprimit. Ergo cum in aliis festiuitatibus nullam de Religiosis faciat mentionem, Religiosi non poterunt conformari. Tum, quia loquens Gregorius de specialibus festiuitatibus, quas in tota Hispania volebat generaliter celebrari, subiunxit: *Volumus, quod festiuitates sequentes sint in tota Hispania generales, ita quod omnes Ecclesia, & Religiones existentes in illa Pro- nintia recitem de illis.* Expende illud: omnes Escob. & Mend. Theol. Moral. To. IV

*Ecclesia, & Religiones*, si eniam sub verbo *Ecclesia* Religiones comprehenderentur, frustra Pontifex illas exciperet. Sic docti *Neobiberici*, quorum sententiam satis probabilem esse reor.

Possunt sese conformare. Quia privilegium Principis, & maxime concessum Regno, vel <sup>296</sup> *sejpe possunt conformare.*  
Proninciæ late est interpretandum ut in materia de legib. to. 1. exposui. Ergo privilegium concessum à sede Apostolica, ut Ecclesiæ illius diocesis de talis sancto recitent, omnes Ecclesias, etiam Regulares sub forma Breuiarij Romani recitantes comprehendit. Et quidem lata interpretatio, quam privilegium habere debet, hanc petit extensionem. Ita plures Moderni Palao harentes to. 2. d. 2. pun. 2. n. 9.

Probabiliorem hanc puto sententiam, quam <sup>297</sup> *Hoc probabilius ex his modis exponitur.*  
ex ipsa Gregorij Bulla confirmari. Ibi enim, conceditur omnibus Ecclesiis, ut possint recitare officium illius sancti, qui vel illius diocesis est naturalis, vel eius Ecclesiæ, aut diocesis est Patronus, vel eius corpus, seu notabiles reliquie in ea Ecclesia, aut diocesi requiescunt. Sed in hac concessione Religiosorum Ecclesiæ sub forma Breuiarij Romani recitantes comprehenduntur: quia nulla est ratio, quæ eos à tali eximat concessione: cum eis onerosa non sit, sed potius onus alleuet, & voluntati eorum vltus priuilegij huiusce remittat. Profecto exceptio, quam Gregorius facit de festiuitate Patroni, & aliis generalibus, potius firmat præfatam concessionem. Aliud enim est, Religiosos obligari ad recitandum de aliquo sancto, aliud posse, si velint, de illo recitare. Ut autem Religiosi censerentur obligati in constitutione obligante seculares Clericos deberent exprimi: verum ut censerentur comprehensi in constitutione privilegium, & facultatem concedente, non erat opus expressione, quia in concessione huius facultatis est fauor, at in expressione obligationis est rigor. Concedo igitur, de sola festiuitate Patroni, aliisque generalibus obligatos esse Religiosos se cum Clero seculari conformare; quia solum pro iis festis est expressa obligatio: poterunt tamen si velint, in reliquis festiuitatibus se conformare. Et hoc indicari esse decentius, Deo gratius, populo vtilius.

### PROBL. XXV.

*Episcopus potest, & non potest constituere, ut omnis Clerus sua Diocesis festiuitatem alicuius sancti celebret, cum iuxta Breuiarij Romani rubricas de alio sancto, vel de Ferie erat recitandum*

<sup>298</sup> *Quid sit in supponit.*  
Certum mihi, si Diuus ille signetur in diocesis totius Patronum, vel illius diocesis est naturalis, aut eius corpus, vel notabiles reliquie inibi requiescunt: posse Episcopum obligare Clericos suæ diocesis, D 2 vt



## 40 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

vt de illo officium persoluant. Quia hæc constitutio aduersa non est Pontificiis constitutionibus, sed potius conformis: conformatur enim constitutioni Gregorianæ concedenti, vt de huiusmodi Diuis possit officium recitari. Itaque questio procedit de sancto, qui nec est Patronus diœcesis, neque in ea natus neque illius corpus aut notabiles reliquæ in ea diœcesi venerantur. An, inquam, de hoc possit Episcopus statuere, vt Clerici suæ diœcesis officium recitent?

299  
Minimè possit.

Minimè potest. Quia eiusmodi statutum esset aduersus Gregorianæ constitutioni. *De aliis vero sanctis (ait Pontifex) etiam si sint naturales, vel Patroni alterius diœcesis, etiam si illorum corpora, vel notabiles reliquæ in aliqua Ecclesia alterius diœcesis requiescant: non celebretur officium proprium, sed seruetur ordo Breniarij Romani.* At Episcopus derogare non potest sua constitutione constitutionem Pontificiam ex c. *Maiores, de Baptismo. & c. inferior, de maior. & obediens.* Ergo. Sic Doctores communiter.

300  
Potest quidem.

Potest quidem. Quia solum obstat lex illa generalis lata à Pontifice recitandi illo die de alio sancto, vel de Feria, sed Episcopi potestatem habent dispensandi in legibus Pontificiis, præcipue cum vrget causa, & non patet aditus ad Pontificem: Ergo poterit hac in generali lege dispensare. Sic bonæ notæ Neoterici, antiquorum autoritate, & experimento fulti.

301  
Auctoritas placet.

Ego quidem sic questioni satisfacio. Sic de decreto generali loquamur, de quo planè prima sententia loquitur, certum mihi, hand posse Episcopum id expedire, propter Gregorij constitutionem. At si de decreto aliquo particulari scimo procedat, existimo posse Episcopum, vna vel alia vice statuere, vt de aliquo sancto à sede Apostolica canonizato recitetur, si vgens aliqua causa occurrat, quæ Pontificem consuli non permittat. Et quidem priuilegia, & facultates, quæ à sede Apostolica expostulari assolent, sunt pro recitatione perpetua. Ergo signum est pro temporali ab Episcopo fieri posse.

### PROBL. XXVI.

*Satisfacit, & non satisfacit præcepto recitandi, qui die, quo recitandum est de Feria, recitat de Dino: & è contrà.*

302  
Satisfacit omnino.

Satisfacit omnino. Quia præceptum impletur quoad substantiam, etiam si in modo deficiatur, substantia enim præcepti est, vt quis recitet iuxta formam Breniarij Romani, & non alterius. Modus autem accidentaliter est, vt hoc die de sancto reciret, & altero de Feria. Sic Caiet. v. *Hora, §. 3. Syluester eodem verbo, q. 12. Sa ibid. numer. 6.* Probabile reputant Valent. 1. 1. *diff. 6. q. 2. pun. 10. §. 3. Lessi. 1. 2. c. 37. n. 77. Valq. de Benef. c. 4. §. 1. dub. 2. Vaga p. 1. c. 118. c. 17.*

303  
Minimè satisfacit.

Non satisfacit præcepto, qui omittens feriale officium de sancto recitat, vel loco officij de sancto, recitat de Feria. Quia præceptum non solù de sed recitando in genere secundum for-

mam præscrip am à Pio v. sed de recitando tali die de sancto, & tali die de Feria: hoc namque in forma præscripta continetur. Alias non solum non esset peccatum mortale illius omisso, sed nec veniale: quia non potest esse peccatum veniale, vbi non est materia præcepti violatio. Quod si fateare (vt fatendum est) materiam præcepti esse hanc particularem recitationem, & illam omittens, recites aliam, quæ præcepta non est, non videaris præcepto satisfacere. Ità Suar. *to. 2. de Relig. l. 4. cap. 11. num. 6. & cap. 23. numer. 12. & 14. Filliuc. 1r. 23. c. 8. numer. 186. Aeginal. l. 18. num. 177. Bonac. diff. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. num. 17. Palaus to. 2. d. 2. pun. 2. n. 18. Garcia p. 4. cap. c. n. 150. Bellarm. to. controu. 3. cap. 18. & alij apud ipsos.*

His hærendum dixi. Quia si verum esset, nos tantum esse obligatos recitare secundum quamlibet Breniarij Romani formulam, & non secundum formulam quolibet die occurrentem, satisfaceremus præcepto recitandi si officium de Resurrectione quolibet die Quadragesimæ & Dominicæ per annum dicemus. Consequens autem durum videtur, cum totum illud officium matutinis precibus diei non æquivalcat. Abnego itaque præceptum secundum substantiam esse tantum recitationem iuxta hanc, vel illam formam. Quia quolibet die est distinctum præceptum iuxta ritus recitandi distinctionem. Attamen licet hanc sententiam vtiorem existimem, concedo lubens contrariam satis probabiliter posse sustineri, à virisque doctis, ac timoratis executioni mandari.

### PROBL. XXVII.

*Interrumpere officium absque causa extra chororum, est & non est mortale.*

Mortale est, nisi fiat animo repetendi: Quia recitationes illæ non sunt continuæ sed discretæ, & in vnum coherere non videntur. sic Navar. *sum. cap. 16. numer. 75. Medina de ora. q. 6. Angl. de ora. q. 5. diff. 5. Azor. p. 1. l. to. cap. 8. q. 5.*

Non est mortale. Quia interruptio non impedit, quominus quis recitet omnia cuilibet horæ pertinentia: Ergo neque impedit, quominus præcepto recitandi illam horam satisfaciat. Ità Lessi. *lib. 2. cap. 37. dub. 10. numer. 57. Bonac. diff. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. §. 1. num. 27. Palaus to. 2. d. 2. pun. 3. n. 3. & alij communiter.*

Hoc longè verius esse reor. Neque obstat crediderim, recitationes illas non esse continuas, sed discretas; nam ex discretis recitationibus vna integra hora potest componi. Imò existimo si aliqua causa iusta subit intercidendi Psalmos à lectionibus, vel vnum ab alio Psalmo, à peccato intercidendum excusari omnino. Quia quilibet Psalmus, imò quilibet versus suam perfectam significationem ab alio distinctam gerit.

### PROBL.



## Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 41

### PROBL. XXVIII.

*Mortale est, & non est mortale, Missam dicere, priusquam Matutinum recitetur.*

<sup>309</sup> *Est mortale.* **M**ortale est. Quia est præceptum à Pio V. latum in principio Missalis, ubi in virtute sanctæ obedientiæ præcipit Missam dicere iuxta ritum Missalis absque additione, vel diminutione, aliavē mutatione alicuius cæremoniæ ibi præscriptæ: sed vna ex cæremoniis inibi præscriptis est, Missam dicere, Matutinum cum Laudibus absoluto: Ergo est obligatio grauis id gerendi. Addo, inter defectus in Missa contingentes computari Matutinarum precum computari omissionem. 2. 10. de defect. in Missa. Sic Nauar. & alij, quos in materia de sacrif. Missæ tom. 3. expressi.

<sup>310</sup> *Mortale non est.* Mortale non est. Quia nullum de hac re extat præceptum. Nam Pius V. præceptum tulit seruandi ritum circa Missæ celebrationem, nec nouum inducendi. At sub hoc generali præcepto non comprehendit Matutini recitationem: quia Matutini recitatio non est ritus aliquis Missæ, sed ad Missam præsupponitur. Neque illa præsuppositio est sub præcepto. Alias vacare orationi aliquantulum, sub præcepto esset, cum in illis rubricis caueatur. Ita Suar. de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 1. a. num. 6. Lessi. lib. 2. cap. 37. dub. 2. num. 81. Valent. 10. 3. d. 6. q. 2. punct. 10. §. 4. Valq. de Benef. c. 4. §. 1. a. 1. dub. 3. n. 65. Bonac. pluribus relatis, d. 1. de hor. can. q. 3. punct. 4. num. 11. & alij.

<sup>311</sup> *Hæc sententia admittitur versus esse potest.* Hoc mihi longè verius. Quia aliqua in rubricis non vt præcepta, sed vt consilia (quale hoc esse existimo) præscribuntur. Neque obstat, inter defectus in Missa contingentes computari omissionem Matutinarum precum. Quia solum est defectus leuis, vel procedit ex antiquorum Canonistarum placito. Neque item obstat, dari aliquando priuilegium dicendi Missam non recitato Matutinio. Quia hoc dari potest, tum ad tollendos scrupulos, tum vt peccatum veniale vitetur. Quod sine dubio sæpè contingit, quando abique rationabili causa Missa dicitur, non præmissa Matutini recitatione; quia ita est consuetudo recepta, & quia Matutinum hora consueta, & ab Ecclesia præscripta haud fuit recitatum.

### PROBL. XXIX.

*Obligatus horas Canonicas recitare tum ratione Ordinis, tum ratione Beneficij, tum Reliqui Ordinis causa: perpetrat omittens, & non perpetrat tria peccata.*

<sup>312</sup> *Tria peccata perpetrat.* **T**ria peccata perpetrat. Quia beneficiatus omittens horas peccat contra debitum sui officij, ratione cuius tenetur horas canonicas recitare: sed quoties quis debitum sui muneris omittit peccat contra iustitiam: Ergo beneficiatus Clericus, qui ex sacro Ordine ad idem obligatur omittens horas, dupliciter delinquit contra Religionem saltem, & contra Eschob. & Mend. Theol. Moral. To. IV.

iustitiam. De Religioso autem choro deputato idem potest geri argumentum. Sig. Sanchi. lib. 9. de matr. d. 1. num. 6. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 5. punct. 1. num. 4. alijs relatis.

Non perpetrat triplex peccatum, sed vnu. <sup>313</sup> Quia Clericus, beneficiatus, Religiosus ad horas recitandas solum tenetur ex vi præcepti Ecclesiastici: Ergo cum vnicum præceptum sit, vnicum peccatum committitur. Ita Henric. alios referens lib. 5. de penit. cap. 5. n. 6. Garcia p. 1. cap. 1. n. 14. & 124. Palaus tom. 2. d. 2. punct. 5. num. 1.

<sup>314</sup> *Hæc teneo, & confirmo.* Hoc teneo, & confirmo. Quia ordo Clericalis, Beneficium, & Religio non obligant ex se ad harum horarum recitationem, sed ad summum obligant Clericos, beneficiatos, & Religiosos speciales pro populo preces fundere. Ergo in omissione horarum non perperant iniustitiam. Neque obstat, Beneficium propter officium dari, id est, sub onere, & obligatione officij, quia non datur sub obligatione iustitiæ, sed Religionis; quæ obligatio non ex Beneficio; sed ex præcepto ratione Beneficij imposito ortum habuit.

### PROBL. XXX.

*Subdiaconi, & Diaconi tenentur, & non tenentur horas recitare, sola ex antiqua consuetudine, quæ vim præcepti habet*

<sup>315</sup> *Non tenentur ex sola antiqua consuetudine.* **N**on tenentur recitare ex sola antiqua consuetudine. Quia Clerici in sacris constituti iure diuino tenentur ad aliquid quæ consuetudine. quotidie Deo precandum. Sic Panorm. ac Turrecr. ad cap. Eleutherius, dist. 92. Et quia ad diuinum Officium recitandum tenentur iure Canonico, & Ecclesiastico habito. cap. 1. de celebrat. Missar. Sic communiter Canonistæ, & alij apud Bonacinam, quos sequi ipse videtur dist. 1. de hor. can. q. 2. punct. 2. num. 1. Machad. lib. 4. part. 1. tr. 7. docum. 14. num. 1.

<sup>316</sup> *Ex sola antiqua consuetudine recitare tenentur, præcepti vim obtinente.* Ex sola antiqua consuetudine recitare tenentur, præcepti vim obtinente. Quia est textus expressus duobus in locis repetitus, cap. 1. de celebrat. Missar. & cap. Presbyter 91. Qui quidem textus de solis Sacerdotibus loquitur, quos obligat ad recitandum, nulla de Diaconis, aut Subdiaconis facta mentione. Ergo hi sola consuetudine tenentur recitare. Ita Nauar. de hor. can. cap. 7. num. 2. Caiet. v. Hora. Hugolin. de offic. Episc. part. 1. cap. 1. §. 3. Azor. part. 1. lib. 1. cap. 5. Marchin. tract. 2. part. 6. c. 12. diff. 1. Trullench lib. 1. in Decal. c. 7. dub. 12. §. 2. num. 1. & alij apud ipsos.

<sup>317</sup> *Idem affirmo.* Profecto quia textus de solis Sacerdotibus loquitur, ideo probabilius existimo Subdiaconos, & Diaconos non tam iure humano scripto, quam lege naturali diuina determinata per vniuersalem consuetudinem, quæ vim habet præcepti ad horas recitandas obligari coxisse.

\* \*

D 3 PROBL.



## PROBL. XXXI.

*Subdiaconus sue ordinationis die tenetur,  
& non tenetur totum diuinum  
Officium recitare.*

318 **T**otum diuinum Officium recitare tenetur:  
Tenetur qui-  
dem. Quia obligatio recitandi totum officium  
Clericis in sacris constitutis præscribitur: sed  
prima illa die verè Subdiaconus est constitutus  
in sacris: Ergo tenetur totum officium recita-  
re. Sic aliqui antiqui, quos Machado *to. 1. l. 4.*  
*l. 4. p. 1. r. 7. docum. 14. n. 2.* asserit citari ab Azo-  
rio *p. 1. l. 10. c. 13. q. 17.* Ast ego Azorium cita-  
tum perlegens, nullum inibi Auctorem asserre  
comperi. Attamen credo, doctum Machado  
alibi apud Azorium, vel apud alium, bo-  
næ notæ Doctorem id inuenisse, & solum in  
nomine, aut in cita aberrasse.

319 **N**on tenetur totum officium recitare. Quia  
Non tenetur. ab illa hora, qua initiatur sacris, quæ vndecima  
ab illo esse incipit obligatio. Ita Homobon. *in*  
*consult. casu. consil. vol. 2. part. 5. respons. 240.* Dia-  
na *part. 4. tract. 4. resol. 238.* Palas *tom. 2. d. 2.*  
*punct. 4. num. 3.* citans Suarium, & Bonacinam.  
Machad. *vibis.* Azor. Manchin. & alij penes  
ipsum Narbo. *tom. 2. hora. 1. 1. n. 10.* Leand. *tr. 6.*  
*de ordi. d. 15. q. 9.*

320 **S**i quis Subdiaconatum accepit, vel profes-  
Nec mihi  
certum. sionem emisit hora vndecima ante meridiem,  
non tenetur Matutinum, Laudèsque illius diei  
recitare, nec Primam, ac Tertiam: sed Sextam,  
& reliquas horas. Quia licet illa die incipit in  
sacris constitui, seu Religiosus professus esse:  
sed non die tota Clericus in sacris, vel profes-  
sus extitit, unde ex illo diei onere Clerico in sa-  
cris constituto, vel Regulari professo præscri-  
pto, humeris solum addicenda est pars oneris  
diarj, quæ reliquis diei horis respondere vi-  
debitur. Et hæc est omnium planè Doctorum  
certa resolutio. Attamen Problem. proximo  
quid circa hoc caput opiner, vberius ex-  
ponam.

## PROBL. XXXII.

*Subdiaconus die, qua in sacris constituitur  
tenetur, & non tenetur vllas illius  
diei horas recitare.*

321 **T**enetur ab ea hora, quæ in choro ea tem-  
Tenetur ali-  
quas illius  
diei horas re-  
citare. poris instantia assollet cani, officium reci-  
tare, nempe à Sexta, vel à Nona, vel à Vesper-  
tinis precibus, si circa Vesperam ordinatus  
fuit. Quia ab hora sacri Ordinis accepti, incipit  
recitandi obligatio. Sic Marchin. *tr. 2. p. 6.*  
*cap. 2. diff. 1. num. 11.* Azor. *part. 1. lib. 10. c. 13.*  
*q. 17.* Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. num. 8.*  
Trull. *lib. 1. in Decal. cap. 7. dub. 13.* Fillucius  
apud ipsum Bonac. *d. 1. de hor. can. Sanch. in*  
*consil. part. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 7.* Porro Oliuerius  
*de hor. can. lib. 2. cap. 39. num. 21.* docet, in tali ca-  
su Subdiaconum satisfacere incipiendo à Ves-  
peris illius diei, licet hora vndecima ordinatus  
fuerit. Quia Ecclesiæ mens non censetur, velle

tyronem ad paruas aliquas horas diei curren-  
tis adstringere.

Non tenetur ab ea hora, quæ in choro ea  
temporis instantia, qua ordinatur, canitur, ne-  
que à Vesperis recitare: & vt differius dicam,  
nullam ordinationis die tenetur diuini Officij  
horam explere. Quia probabile est, eum, qui  
quauis ex causa non potest maiorem officij par-  
tem, in qua saluatur officij Ecclesiastici forma,  
recitare, non teneri recitare minorem: v. gr. qui  
non potest recitare horas ante meridianas, non  
tenetur recitare Vesperas, nec Completorium.  
Quia omnes horæ vnicum diuinum Officium  
reputantur, in quo Ecclesia recolit, quæ Chri-  
sto Domino sua in Passione acciderunt. At  
cum huiusmodi representatio saltem in mino-  
ri parte non saluetur, ad eam non tenebitur.  
Sic Torre *contr. 7. de hor. can.* Sed sic est, quod  
iuxta communem opinionem qui sacris initia-  
tur, non tenetur ea die Matutinum, nec Pri-  
mam, nec Tertiam, nec Sextam, imò (secundum  
aliquos) Nonam recitare, quæ quidem est ma-  
ior pars officij. Ergo probabile erit, nec ad reci-  
tandum minorem partem, Vesperas scilicet, &  
Completorium ea die teneri. Ita Trull. *lib. 1.*  
*Decal. cap. 2. dub. 6. num. 1.* Leand. *tr. 6. n. 13.*  
*quest. 10.* Nec reprobatur Diana *part. 10. tract. 11.*  
*resol. 16.*

Ego quidem existimo, primam sententiam  
omnino esse amplectendam. Quia Subdiaconus  
tutus ad Officium diuinum ratione Ordinis ad re-  
citandum diuinum Officium obligatur: Ergo  
sacro Ordine suscepto, statim tenetur recitare.  
Nec crediderim Oliuerio. Quia Ecclesiæ pietas  
non minus prona videtur esse debere ad Vesp-  
ras & Completorium, quam ad Nonam, vel ad  
Sextam cuius instantia fuit ille ordinatus: Ergo  
si cogit Vesperas & Completorium eius diei  
recitare, cur non Sextam, & Nonam? Nihilom-  
minus tamen, quia video quamplures Subdia-  
conos ordinationis die iniquè sese ab onere re-  
citandi excutere. Operæpretium duco secundæ  
sententiæ probabilitatem tueri, vt plurima va-  
leam eorum piacula excusare. Certè qui an-  
num vigesimum circum implet manè hora  
nona alicuius vigilie, non tenetur, etiam si pos-  
sit, illius diei ieiunium implere solum ratione,  
quia præceptum ieiunij totam respicit diem, vt  
indiuinum obiectum? unde qui exemptus est  
à ieiunij obligatione per aliquam diei partem,  
totaliter à totius diei obligatione liberatur. Er-  
go similiter in nostro casu. Quia omnes horæ  
canonicæ sunt vnica oratio, & habent vnicam  
rationem obiecti totalis: Ergo qui liber est à  
maiori parte horarum, liber erit ab omnibus.  
Consequentia patet. Antecedens probo. Quia  
præceptum ieiunij respicit totum diem inte-  
grum, vt indiuinum obiectum: non enim præ-  
cipitur dimidio die, aut quarta parte diei ieiun-  
nare, sed die toto: Ergo qui exemptus à ieiunio  
fuerit per aliquam diei partem, totaliter illo  
die liberabitur: cum præceptum huius-  
modi, vel totum diem, vel nullam  
partem illius debeat com-  
prehendere.

\* \*

PROBL.



PROBL. XXXIII.

*Si quis, Subdiaconatu suscepto, nequeat ob carentiam Breviarij, aut alias ob causas recitare officium: tenetur, & non tenetur alias preces æquivalentes persolvere.*

325  
Non nihil  
supponit.

Suppono peccare mortaliter enim, qui ad sacros promouetur Ordines, antequam Breviarium habeat, edificatque diuinum officium recitare: nisi bona fide putet, se statim post Ordinem, aut Beneficium susceptum habiturum Breviarium pretio emptum, vel commodatum, aut dono acceptum, ut docet Azor. l. 10. cap. 13. quæst. 18. Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 8. num. 6. Quæsierim vero, num qui inculpabili Breviarij defectu, vel alias ob causas nequeat, recitare officium, teneatur alias æquivalentes preces persolvere?

326  
Tenetur reci-  
tare preces  
æquivalentes.

Tenetur quidem. Quia cum Ecclesiæ consuetudine onus Clericis impoſuerit ad spirituale exercitamentum, & ad otiositatis vitæ medicamen, qui nescit recitare, aut non potest, alia exercitamenta spiritualia tenetur substituere. Sic Angel. v. Hora. num. 9. Syluest. inibi, quæst. 4. dicto 5. profatus. Qui sine culpa non habet librum, & similiter carens visu, aut huiusmodi, excusentur, si horas, non dicunt: modo suppleant per Psalmos, vel Parer noster, & huiusmodi. Et Sa. v. Hora. num. 1. Qui nescit (inquit) recitare officium, dicat saltem Rosarium, seu Coronam, ut vulgo appellant.

327  
Minime pe-  
ccatur.

Minime tenetur. Quia non est præcepta aliarum precum: sed diuini officij recitatio. Ita Reginald. l. 18. cap. 3. num. 184. citans Suarium, Nauarrum, & Syluestrum, sed hunc male, cum contrariæ sententiæ sit assertor. Machado to. 1. l. 2. part. 3. tract. 3. docum. 1. num. 6. asserens Filliucium, Garcia Malderum.

328  
Iam existi-  
mo asserendū.

Qui ob aliquod iustum impedimentum horas Canonicas recitare non potest, non tenetur, aliquid aliud quod possit, verbi gratia officium Deiparæ, vel Rosarium dicere. Quia nullum ius proferri potest obligans eum, qui per se nequit horas Canonicas recitare, ut recitet per alium, vel in compensationem elemosynam elargiatur, vel quid aliud simile gerat. An qui die præcepti ieiunare non valet, tenetur in compensationem ieiunij, aliud pium opus exerere? Minime quidem. Ergo nec præceptum recitationis Canonicæ aliis precibus compensare.

PROBL. XXXIV.

*Peccant, & non peccant lethaliter Clerici in Sacris constituti, qui diuinum officium cum voluntaria mentis euagatione recitant.*

329  
Non peccant  
lethaliter.

Minime peccant lethaliter. Quia Ecclesiæ nequit actus internos imperare cum nec possit illos cognoscere, nec indicare ergo attentio non potest cadere sub Ecclesiæ præcepto: ergo quamuis voluntarie desit mortale non erit.

Sic Durand. in 4. dist. 15. quæst. 12. num. 6. Palud. ibi, q. 5. a. D. Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 4. 5. 8. Syluest. v. Hora, q. 11. Medina c. de orat. q. 25. Coninch. de Sacram. q. 84. a. 6. numer. 182. Valerius v. Hora dist. 1. Diana p. 2. tr. 12. resol. 2. multos scitans.

330  
Lethaliter  
peccant.

Lethaliter delinquit. Quia ad satisfaciendum præceptum recitandi horas canonicas necessarium requiritur interior aliqua attentio, vel ad Deum, vel ad sensum verborum, vel ad sola verba: Ergo, hac deficiente, qui recitat, lethaliter delinquit: neque enim vere orat, sed psittaci in morem verba profert. Antecedens probo ex Clement. 1. de celebrat. Missar. Vbi Clement. v. stricte præcipit, ut officium diuinum studiose pariter, & deuotè recitetur: at deuotio internam includit attentionem. Ita Nauar. do orat. c. 13. n. 28. & in sum. c. 25. n. 133. Sotus l. 10. inst. q. 1. a. 5. Suar to. 2. de Relig. l. 3. c. 4. & l. 4. c. 16. n. 22. Vasq. 1. 2. to. 2. d. 160. n. 30. & 31. Diana citans asserens hanc sententiam esse probabiliorē. Sa. v. Hora Canonica, n. 19. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. numer. 4. Sanch. to. 2. Confil. l. 7. c. 2. dub. 30. n. 1. & dub. 18. n. 7. & 9. Marchin. tr. 3. p. 6. c. 12. diff. c. 2. num. 3. Leand. tr. 6. d. 13. q. 13. Trull. l. 1. in decal. c. 7. dub. 17.

331  
Primam sen-  
tentiam non  
improbo, se-  
cundam attē-  
placior.

Satis probabilem primam reor esse sententiam, sed secundam longè probabiliorē. Quia recitatio diuini officij debet esse actus humanus: Ergo cum mentis aduertentia, necessaria quidem ad Ecclesiæ præceptum implendum. Quia licet directè, & immediatè non possit actus internos imperare: potest tamen indirectè & concomitanter præcipiendo debitam, & humanam diuini officij externam recitationem.

PROBL. XXXV.

*Recitans priuatim officium, debet, & non debet, ita illud exprimere, ut se ipsum exaudiat.*

332  
Debet neces-  
sariò fraudari.

Debet quidem. Quia recitans ita voce submissa, ut a se audiri non possit, potius dicitur mente, quam voce exorare: at Ecclesiæ vocalem præscribit Clericis orationem. sic Medina Cod. de orat. quæst. 7. Suar. l. 4. de hor. can. c. 7. n. 6. Reginald. Diana p. 10. tr. 12. resol. 3. 1. & alij apud ipsos.

333  
Necessaria  
non debet.

Non debet necessariò sic pronuntiare officium, ut se ipsum audiat. Quia verè dicitur ore, & voce preces fundere, siue ab alio, vel à se audiri possit, aut non possit: iure enim solummodò cogitur voce, & ore, & non tantum mentè precari. Ità Axor. p. 1. l. 10. c. 11. q. 4. Nauar. de orat. c. 20. n. 14. Leand. p. 2. tr. 12. resol. 11. Filliuc. tr. 23. n. 17. Trull. l. 1. in Decal. c. 7. dub. 11. Bonac. d. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. §. 1. numer. 4. Molfesi. Tolet. & alij apud Leandrum.

334  
Gale (suo-  
tiam in pra-  
xi sustineo  
scrupulosum,  
gratias

Licet primam sententiam longè veriorē esse existimem, scrupulosum gratia secundam assero in praxi sustinendam. Quia cum recitans officium solus, id gerat ad se excitandum, & mente ac corpore Deo seruendum, sufficit, efformare verba eaque audire, & intelligere.



## 44 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

saltem quoad formam interius, licet quoad exteriorius non possit probare, se illa dixisse. Certè sic orantes, vocaliter orare existimo, ut comprobatur ferè communis fidelium usus: nullo enim præcepto aut iure probatur contraria assertio. Nā præceptum non ad audiendum, sed ad dicendum obligat: & alio ex capite oratio ore, ac voce fieri potest, etiam si ab ipso recitante non audiat. Alias enim surdastri tenerentur altissima à se audienda voce recitare, aut dici orationem vocalem non gessisse,

### PROBL. XXXVI.

*Officium sola mente recitans, satisfacit. & non satisfaci obligationi.*

335  
Satisfaci  
quidem.

**S**atisfaci quidem. Quia perfectior est oratio mentalis, quæ maiorem connotat animi attentionem, sic quidam Doctores, quos pressio nomine refert Sa. v. *Horæ Canonica*, n. 11. fatus: *Qui solus mentaliter officium dicit ob maiorem deuotionem, quidam excusant.* Nauar. ad c. quando, & in sum. c. 19. n. 87. asserens esse possibile, satisfacere præcepto recitandi, qui sola mente recitare ea, quæ secretò in Breuiarij regulis recitari iubentur.

336  
Non satisfacit.

Minimè satisfacit. Quia cum Clerici ex solo Ecclesiæ præcepto horas dicere teneantur, & Ecclesiæ non imperet nudos actus internos, de quibus iudicare non potest, utrum fiant, nec nescit actus externos, quos potest in iudicium vocare: sit, ut externo actu officium persolvere teneantur. Ita Medina C. de arat. q. 7. Arag. 2. i. q. 83. a. 12. Sanch. te. 2. Confil. l. 7. c. 2. dub. 8. Lublin. v. *Horæ Canonica* n. 4. Bonac. de hor. can. d. 1. q. 4. pun. 1. n. 1. Sa. citat. Nauar. de orat. c. 17. n. 37. Reginal. l. 18. n. 174. & alij communiter.

337  
Primum sententiam tuam non esse rectam.

Mihi equidem tutum non videtur, sola mente horas Canonicas recitare ob rationem præfatam. Cui addiderim, in Concilio Basiensi sess. 21. præscriptum fuisse ut horæ Canonice non inter dentes, nec in gutture, nec synopate dicantur; sed integra voce pronuntientur: quod quidem decretum mentali recitationi omnino aduersatur. Licet autem mentalis oratio ob agnatam animi attentionem perfectior sit vocali: non ea ab Ecclesiâ Clericis iniungitur, sed vocalis imperatur.

### PROBL. XXXVII.

*Regulares ex speciali privilegio possunt, & non possunt priuatim totum diuinum officium mentaliter exprimere.*

338  
Minimè possunt.

**M**inimè possunt. Quia privilegium de mentali recitatione Regularibus à Leone X. concessum anno 1516. indi. 4. die 19. Aprilis, anno 4. Pontificatus eius, fuit oraculū factum eminentissimo Cardinali Laurentio tit. Quatuor coronatorum. At hoc privilegium non valet post oraculorum renocationem factam tam à Gregorio XV. quā ab Urbā VIII. an. 1603. die 20. Decembr. quā quidem renocantur

tur omnia, ac singula privilegia facultates, licentia, & gratia quæcumque viarū vocis oraculo concessa. Sic Cyprian. Capucinus l. 1. in cap. 3. Regula, Lezana tom. 1. cap. 12. n. 13. Diana part. 10. tract. 11. resol. 1. & quidam alius doctus Pœnitentiarius S. Ioan. Lateranen. quem refert Tho. Hurtado citandus.

Possumt planè. Quia hoc privilegium licet viarū vocis oraculo de facto fuit concessum Fratribus Minoribus à Leone X. ut asserunt Manu. tom. 1. q. 9. Regul. quæst. 32. Miranda sum. quæst. 39. art. 17. Villalob. sum. tom. 1. tract. 24. diff. 10. num. 11. Sed hoc privilegium non est reuocatum à Gregorio, aut ab Urbano: Ergo possunt Regulares eo uti, & mentaliter recitando diuini officij oneri satisfacere. Minorem probo: Quia ut Lezana ipse concedit tom. 1. cap. 3. num. 22. huiusmodi viarū vocis oraculum est declaratio iuris communis c. Volentes de celebr. Missar. At viarū vocis oracula declaratio iuris communis, aut alicuius Bullæ, non sunt derogata: ergo. Ita Manu. Miranda, & Villalob. citati. Sanctorus à Melfi. in comment. Minor. statuto 2. dub. 3. Tho. Hurtado tom. 1. tract. 3. cap. 1. resol. 9. Leand. tract. dist. 1. i. q. 19. Ioan. de la Cruz l. 2. de statu Relig. cap. 8. num. 2.

Scio, meum amicissimum Antonium Diana non audere, huius sententiæ adstruere probabilitatem. Ast ego eruditissimi viri veniam, crediderim sine aulus periculo posse sustinere opinionem tot virorum grauium fultam auctoritate. Mihi tamen priuam veram, communem nulli obnoxiam trepidationi lubens eligo iudicans, nunquam timorati Religiosi in mentem subisse hoc privilegio uti, peni ut hodierni obligationi satisfaceret.

### PROBL. XXXVIII.

*Longissima diuini officij interruptio absque causa gesta est, & non est lethalis.*

**L**ethalis est. Quia aded diuinum discontinuat officium, ut vnicum dici nequeat, cum diuersum actum faciat interpositio, argum. l. Continuum in princip. ff. de verborum oblig. Sic Angl. de orat. quæst. 5. diff. 5. Marchin. tract. 2. part. 6. cap. 1. diff. 4. Ioan. de la Cruz sum. p. 1. præc. 1. art. 3. dub. 4. concl. Comitoli. l. 1. respons. quæst. 66. num. 1. Raguci. de offic. canon. in choro, quæst. 14. num. 4. Molfes. tom. 1. tract. 1. cap. 2. numer. 8. Reginal. l. 18. num. 162. Suar. tom. 2. de Relig. l. 4. cap. 24. num. 10. Vafq. opus. de Benefic. cap. 4. §. 1. dub. 6. num. 109. Azor. part. 1. l. 10. cap. 8. quæst. 5.

Non est lethalis. Quia continuatio non est de essentia seu substantia singularum precum. Nam de illo qui cum maxima etiam interruptione persoluit officium verificatur, intra eandem diem id recitasse, opusque ab Ecclesiâ præscriptum gessisse. Ergo plenè satisfecit. Ita Aragon. 2. 2. quæst. 83. art. 12. Lessi. l. 2. cap. 1. dub. 10. num. 57. Filiuc. tract. 23. cap. 9. quæst. 7. num. 101. Bonaci. Naldum citans dist. 1. de hor. canon. quæst. 3. punct. 2. §. 1. num. 28. Fernand. part. 3. cap. 13. §. 7. num. 5. Vega tom. 1. cap. 12. casu 1. Villalob



## Seç. II. De Præcepto I. Problemata. 45

Villalob. *tom. 1. tract. 24. dub. 11. num. 4. concl. 3.*  
Diana *part. 2. tract. 12. resol. 4. Trull. l. 1. Decal.*  
*cap. 7. dub. 15. num. 11.*

<sup>343</sup> Hanc sententiam communiorē planē, pro-  
babiliorē esse iudico. Quia totum debitum  
proculdubio soluitur, licet traditio crebrius in-  
terficeretur. Voluntariam autem huiusmodi, (hoc  
est sine causa) interruptionem à veniali piaculo  
incurrere non libero, propter irreuerentiam.

### PROBL. XXXIX.

*Veniale est, & non est veniale dicere Ma-  
tutinum vespere, & laudes sequen-  
tium diei aurorā, & si honesta cau-  
sa non adfit*

<sup>344</sup> Si non adest honesta causa, venialis culpa  
est. Quia Matutinum, & laudes tanquam  
vnius horæ officium habentur. Sic Azor. *tom. 1.*  
*l. 10. cap. 8. quæst. 4.*

<sup>345</sup> Licet honesta causa non adfit, nullum pec-  
catum est laudes sic à Matutinis nocturnis se-  
parare. Quia ita vltus tulit antiquus, vt colligi-  
gitur ex *cap. 1. de celebr. Missar. Ita Suar. tom. 2.*  
*de Relig. l. 4. cap. 9. num. 9. & cap. 24. num. 9.* Bo-  
nac. *dist. 1. de hor. canon. quæst. 3. punct. 3. num. 11.*  
citans Bellarminum, Tolertum, Grassium, Regi-  
naldum, & alios inter quos est Azorius. Qui  
quidem licet primæ sententiæ firmiter vide-  
tur tamen non parum in secundam inclinare.

<sup>346</sup> Quam probabiliorē longē iudico. Quia  
non solum olim dividi solebant Matutinæ lau-  
des à nocturnis, vt Francoli. testatur *tract. de*  
*hor. canon. cap. 1. num. 13. & cap. 5. num. 9.* ex Du-  
rando, & Vualdensi, quos citat. Sed & nunc Ec-  
clesia dividit in nocte Natalis Dominici, quia  
Missæ Sacrificium interponit: & in quibusdā  
Religiosis domiciis media nocte Psalmi  
nocturni concinuntur: & deinde sub auroram  
Matutinæ laudes celebrantur. In hoc enim con-  
suetudo iuri potest derogari. Qui igitur huic  
publicæ recitationi morem gesserit dum priuati-  
m officium dicit, nullius piaculi iudico fore  
teum.

### PROBL. XL.

*Recitandi Officium Canonicum obligatio  
incipit, & non incipit à media nocte  
antecedentis diei, & vsque ad me-  
diam noctem diei subsequēntis produ-  
citur.*

<sup>347</sup> Non incipit à media nocte diei anteceden-  
tis media diei subsequēntis nocte termi-  
nanda: sed à vespere diei huius (verbi gratiā)  
vsque ad mediam diei crastini noctem. Quia  
sic decrevit Alexander III. *cap. 2. de feriis.* Pro  
quo est etiam Concilium in *cap. 1. de feriis.* vbi  
Glossa à Felino commendata in *cap. consilium de*  
*offic. delegat. Sic Nauar. de orat. cap. 3. num. 60.* his  
verbis. Rectè dictum à S. Thoma quodlib. 5. art.  
18. quod quantum ad horarum recitationem  
vniuersique dies incipiat à sua vespere: pro quo  
est Concilium in *cap. 1. de feriis, & decretum*

Alexandri. III. Sequitur tertio, verum esse di-  
ctum Caietani, diem quoad horas recitan-  
das durare vsque ad mediam noctem: & inci-  
pere à vespere: quæ insignis est præfatorum  
textuum declaratio. Sic ille. Mofes. in *sum.*  
*tom. 1. tract. 5. cap. 2. num. 59.* Faber *dist. 24.*  
*quæst. 1. dist. 1. num. 148.* Et Trullench *citan-*  
*dus*, ait esse probabile.

Obligatio recitandi officiū diuinū nō incipit  
à vespere huius diei media nocte alterius ter-  
minanda: sed à media incipit huius diei nocte  
vsque ad mediam diei alterius noctem duratu-  
ra. Quia in communi omnium sententia Ec-  
clesiasticum officium in mediā nocte termina-  
tur. Ergo media etiam nocte debet incipere  
subsequens officium. Deinde quia numerus ho-  
rarum Canonicarum incipit à nocturnis vigi-  
liis: sed tempus huiusmodi vigiliis à iure de-  
putatum est media nox. Ergo à media nocte,  
& non à vespere incipit obligatio, media item  
noctē diei sequentis terminanda. Ita Azor. *l.*  
*10. cap. 9. quæst. 5. 6. 7. & 8.* Syluest. *v. Hora quæst.*  
*9. dicto 6. Bonac. dist. 1. de hor. canon. quæst. 3. pun.*  
*3. num. 2.* Trullench *l. 1. Decal. cap. 7. dub. 10. nu-*  
*mer. 3.* Gauant. *tom. 2. Thesau. sect. 1. cap. 5.*  
*titul. 6. num. 2.* Villalob. *tract. 24. diff. 12.*  
*num. 4.*

Probabilius hoc mihi. Quia diuinum offi-  
cium singulis diebus est recitandum ex *cap. 1.*  
*de celebr. Missar.* sed dies, iuxta communem  
Ecclesiæ vsum, incipit à media nocte anteceden-  
tis diei vsque ad mediam subsequēntis.

### PROBL. XLI.

*Hora secunda post meridiem terminata,  
dictisq; vespere, & Comptorio: po-  
test quis, & non potest statim recita-  
re Matutinum, & Laudes diei se-  
quentis.*

<sup>348</sup> Non potest. Quia nondum diei sequentis  
incipit obligatio, quæ quidem (vt vi-  
dimus) vel à media nocte, vel à vespertina  
circa noctem inchoatur instantia. Ergo qui ea  
recitat Matutinum hora, recitat ante obliga-  
tionis tempus, nempe pridie, quam debebat re-  
citare. Sic Nauar. *de orat. notab. 3. num. 77.* asse-  
rens, solum posse recitari Matutinum diei se-  
quentis dimidia hora ante solis occasum, Fil-  
liuc. *tract. 23. num. 275.* Sa v. *Hora, num. 17.* Ga-  
uant. *sect. 1. cap. 5. titul. 6. num. 6.* Suar. *l. 4. cap. 27.*  
*num. 14.* docent, posse duntaxat, hora tertia, vel  
quarta post meridiem, legendus D. Tho. *quod-*  
*lib. 5. a. 18. & Henric. l. 5. cap. 24. n. 7. lit. P.* idem  
asserentes.

Potest profectō. Quia multis in locis hæc  
viget consuetudo, vt post horam secundam  
pomeridianam, terminatis vespere, & Com-  
ptorio, statim hora tertia nondum audita,  
Matutinum, & laudes recitentur. Ratio est, quia  
tempus illud cum sit iam vespertinum, perti-  
net, ad diem sequentem. Ita Trull. *l. 1. in Decal.*  
*cap. 7. dub. 18. num. 8.* Diana *part. 4. tract. 4. resol.*  
*4. Sanch. tom. 2. consil. l. 7. cap. 2. dub. 37. numer. 4.*  
citans D. Thom. Vigueri. & Turrecrem. Didac.  
Narbo. *tom. 2. Hora 4. a. n. 5. vsque ad 12.* Leand.  
*tract. 6. dist. 13. quæst. 23.*

Ego



352  
Auctor  
solutio.

Ego autem existimo posse recitari Matutinum, & Laudes diei crastini hora secunda post meridiem, (etiamsi nondum recitatae Vesperae, ac Completorium fuerit, si adit causa sufficiens, quae si desit, praecipuum implebitur, sed veniale incurretur piaculum.) Quia cum hora illa secunda sit vespertinum tempus (vt dixi) pertinet ad sequentem diem, & qui tunc recitat, censetur, sequenti die recitare. At si quis ante horam secundam Matutinum diceret, non sati faceret precepto; quia tempus illud ante Vespertinum instantiam ad diem praecedentem plane pertinet. Scio quemdam Magistrum, quem pressio nomine, memorat Trullench, addidisse, nec mortaliter delinquere, nec obligandum esse ad recitandum iterum qui statim post horam duodecimam hodiernam Matutinum diei crastinae saltem in Quadragesima recitaret. Quia cum eo tempore Vesperae ante prandium dicantur, videtur iam dies sequens incepisse. Quod minime admissem, nisi legitima consuetudine id roboraretur. Quia horam illam nullatenus ad sequentem diem reor pertinere. Secundam autem horam ad diem sequentem spectare, ex Thoma Sanchez, Trullench, & aliis didici. Quia iam est Vespertinum instantia.

## PROBL. XLII.

*Vt pridie possit quis Matutinum, & Laudes licite recitare, requiritur, & non requiritur aliqua honestas causa.*

353  
Causa requiritur.

Causa requiritur Quia agnata ad Matutinum, ac Laudum recitationem hora est mediae noctis instantia: Ergo, vt ea ipsa hora non recitentur, aliqua debet causa rationabilis subesse. Sic Bonac. *dict. 1. de hor. canon. quest. 3. punct. 3. num. 10.* Cavaunt. *to. 2. Theol. sect. 1. c. 5. tit. 6. numer. 6.* Suar. Filliuc. & Marchin. à Bonacina citati: Causae autem à Doctoribus assignantur, vt deuotius quis oret, vel studiis mane det operam, vel quia non poterit mane aliis negotiis impeditus, commode recitare.

354  
Non requiritur causa.

Nulla specialis causa requiritur. Quia consuetudo recepta pro causa sufficit. Ita Henric. & Trull. quos refert, ac sequitur Leand. *tract. 6. dict. 13. quest. 24.* Diana *part. 10. tract. 11. resol. 17.* & *tract. 26. resol. 46.* Caram. *in Theol. Moral. dict. 114. num. 1419.*

355  
Eiusdem sententia.

Profecto consuetudine ab Ecclesia approbata inductum est, posse vespere praecedentis diei Matutinum ac laudes recitari ob difficilem mediae noctis recitationem, quod erat proprium illius tempus. Nullam itaque praeter consuetudinem huiusmodi causam desiderari reor, vt quis licite, possit Matutinum ac laudum recitationem sic anteuertere.

\* \*

## PROBL. XLIII.

*Incipit quis hodiernum officium paulo ante mediam noctem sequentis diei recitare, & post perfectam mediam illam noctem prosequitur, & absoluit. Hic implet, & non implet recitandi praecipuum.*

Non implet. Quia onus horas Canonicas recitandi est diei, vt omnes fatentur: Ergo non implet die transacto, praeterit onus ei affixum. Nequit igitur illi fieri satis in die altera sequenti, in qua iam instat noua recitandi obligatio. Sic communiter Doctores. Azor. *l. 10. cap. 9. quest. 6.* Nauarr. *sum. cap. 25. num. 97.* & *de ora. cap. 3. num. 59.* D. Antonin. *part. 2. tit. 13. cap. 4. §. 4.* Syluest. *v. Hora, quest. 9.* Caiet. *sum. v. Hora.* Villalob. *tract. 24. diff. cap. 2. num. 4.* Bonac. *dict. 1. de hor. canon. q. 3. punct. 3. num. 2.*

Implet quidem. Quia admodum est probabile, omnes septem horas Canonicas vnicam esse orationem, vnico pracepto praescribi, & omnes vnus obiecti talis pracepti rationem habere. Ergo probabile etiam erit, eum, qui eas ante mediam noctem incepit, etiam si post illam perficiat. Patet consequentia. Quia quae res indidua incepta tempore apro, optime finiri potest, imò & debet si res est praecipua, tempore consequenti proximo. A simili confirmo. Etiam datur praecipuum, ne quis post meridiem Missam celebret: & tamen licite potest quis circa meridianam instantiam incipere, etiamsi praeuideat, se eam non posse nisi post meridiem terminare: vt praxis, & communis Doctorum apud Henric. *l. 9. cap. 24. fert sententia.* Ergo quamvis datur praecipuum recitandi diuinum officium à media in mediam noctem, poterit quis saltem absque graui culpa vsque ad mediam noctem paulo minus differre, & absque interruptione post mediam noctem illud perficere. Ita Leand. *tract. 6. dict. 13. quest. 25.* sequitur Basilium Legion. *tract. de hor. canon. Fr. Francisc. à Sancto Iuliano.* F. Francisc. à Conceptione Theologiae apud Salmantinam, & Complutensem Academiam Magistros.

Existimo hanc sententiam satis esse probabilem. Quia licite, quis potest, Matutinum diei crastinae recitare post vespertas non solum ratione consuetudinis (vt fert communis sententia: sed etiam quia Matutinum tempus pro tempore diei sequentis reputatur, vt probabiliter superius tradidi. Vnde licet in rei veritate, diuerso in die recitem Matutinum censeor in eodem recitare. Ergo similiter potest asseri probabiliter, eum qui incipit officium hodiernum paulo ante mediam noctem dicere, & post mediam terminat noctem, hodie recitare censetur. Consequentia patet. Quia sicut vespertinum tempus trahit ad se diem sequentem: ita etiam tempus illud nocturnum vnde decima ac dimidia hora (verbi gratia) in quis incipit recitare officium hodiernum, trahit ad se potiori iure partem aliquam diei sequentis, in quo possit adimplendo praecipuum officium perficere. An non datur praecipuum annuae confessionis, & adeo annexum anno, vt si completo, quis confessionem



## Se& II. De Præcepto I. Problemata. 47

nem non gesserit, illud violet? Ita plane. Nihilominus tamen potest quis saltem sine lethali expectare ultimam horam, in qua annus finitur, & in illa incipere confessionem, eamque post exactam illam horam perficere, & per hoc annuæ confessionis præceptum adimplere. Ergo similiter quamvis detur præceptum recitandi officium hac in die, poterit quis absque gravi piaculo ultimam horam eius expectare ad illud inchoandum, & prosequendo sine interruptione, ipsum in sequenti hora alterius diei perficere: & sic præceptum recitandi officium implere. Attamen mihi primam sententiam retineo, quam tenendam, & edocendam vnice iudicam.

### PROBL. XLIV.

*Veniale est, & veniale non est horas recitare, dum necessitati corporæ miserias operam succurrenda.*

<sup>359</sup> *Veniale est.* Circa locum, vbi liceat, aut non liceat horas canonicas recitare, video ferè ab omnibus hanc agitari quæstionculam, à qua ob vocabulorum indecentiam volui abstinere: attamen ne singularitatis scrupulosæ inculer, quæserim, num veniale incurrit piaculum, qui dum ventri purgando dat operam recitat officium? Incurrit quidem. Quia loco decenti recitandum esse officium iure præscribitur. Sic Sotus l. 10. de iust. q. 5. art. 4. Lublin. vers. Hora, num. 30. dubius tamen: Orare, (inquit), dum natura ceditur sine culpa forsam esse non potest. Inclinat Bonac. dist. 1. de hor. canon. quæst. 1. punct. 5. num. 6. quos sequuntur Martin. à Sanct. Ioseph, Hieronymus Garcias, Vulpe, & Palaus à Diana citando relati.

<sup>360</sup> *Non est veniale.* Minimè incurrit. Quia potest quis inibi, laudabiliter quidem, mente orare: Ergo & vocare. Nec enim maior indecentia in vna quam in altera oratione reperitur. Ita Sanch. tom. 2. consil. l. 7. cap. 1. dub. 44. Nauar. cap. Quando cap. 5. art. 8. Angl. de orat. fol. 329. Trull. l. 1. in Decal. cap. 7. dub. 20. Diana part. 10. tract. 11. resol. 11. Meleandro, Fausto, Caramuele, & aliis citatis.

<sup>361</sup> *Cam his optinet.* Quis dubitet, te posse illa succurrendi naturæ instantia, alias vocales preces exprimere ad eleuandam mentem in Deum, & ad distrahendam ab immundis cogitationibus? Cur ergo non poteris officium Canonicum recitare. Certe, teste Lublino, dum D. Bernardus illo in comuni loco exoraret, diabolo cachinanti respondit: Quod inferius exeritur, tibi cedit, quod vero superius Deo presentatur. Attamen licet id sine piaculo posse geri censeam, inibi mentaliter orantes laudo, voce proferentes alias orationes commendo, at eos, qui recitandi præcepto implendo dant operam monco, nonnullam subolere indecentiam, eo in loco, ea in actione, haud cogente necessitate, tantum opus exercere.

\* \*

### PROBL. XLV.

*Mortale est, & mortale non est, longius officium in breuius commutare, (verbi gratia) officium de Feria, aut de Sancto in breue de Resurrectionis officium.*

<sup>362</sup> *Mortale non est.* Mortale non est. Quia probabile est, non incurtere lethalem culpam, qui vnum officio pro alio priuatim sine causa recitat, verbi gratia de Conceptione immaculata, quando recitandum erat de Sabbato: vel de SS. Trinitate, dum recitandum erat de Dominica: vel de quouis alio Sancto in Breuiario Romano à sede Apostolica approbato appposito: Ergo mortale non erit, officium Resurrectionis dicere eo die, quo ritè erat de Feria recitandum. Et quia qui officium Resurrectionis dicit præcepto satisfacit diuinum officium recitandi quoad substantiam, licet quoad modum minimè: Ergo cum violatio præcepti quoad modum mortalis non sit, nullatenus erit mortale officium Resurrectionis loco officij Ferialis, seu alicuius sancti dicere. Antecedens probò. Quia probabile est, substantiam præcepti recitandi officium consistere, vt recitentur septem hore Canonice iuxta Breuiarium Romanum: modum autem, vt tali in die de tali, aut tali, Dino, vel Feria recitentur. Ergo qui recitat Resurrectionis officium, recitat officium iuxta Breuiarij præscriptionem, qua ad substantiam præcepti, & consequenter lethali piaculi reus non erit. Adde grauis notæ Doctores absolute & sine exceptione officij dicunt mutationem officij in aliud, etiam dedita opera, non esse lethalem. Lessi. l. 2. cap. 37. dub. 12. numer. 77. Itaque (ait) substantia præcepti seruatur, quodcumque officium Breuiarij concessi dicatur. Azor. part. 1. l. 10. cap. 19. quæst. 2. Iuris est Canonici, vt septem preces horariae recitentur: quod vero hoc officium, aut illud persolnatur, non attinet ad substantiam legis, siue præcepti. Caser. vers. Hora, §. Quoad secundum. Non est, (inquit) præterea reus peccati mortalis commutans qualitatem horarum. Pura soluens de sancto quas deberet soluere de Feria. Syluest. vers. Hora, quæst. 10. Si vera mutatio officij fiat in fraudem vt dicatur officium breuius, secundum Archidiaconum, non est absque graui peccato. Non tamen intelligas mortale; quia determinatum officium non est in præcepto. Sic Caramuel. qui dist. 109. numer. 1387. de more ausus dicere: Si quis semper recitet officium Resurrectionis, adimplebit præceptum quoad substantiam, & solum quoad modum venialiter peccabit. A cuius sententia omnes, quos legi, Doctores timorata conscientia recedunt. Vnus Leander tract. 6. dist. 11. quæst. 28. probabilem esse hanc sententiam affirmat profatus. In facti autem contingentia, non auderem certè sic officium absque contemptu formali, vel virtuali permutantem, lethali culpa damnare. Nec consilium præbere alicui (addidit timoratus, & doctus Pater) de tali officij permutatione, nisi forte illis, qui iniuste vel iniuste sunt valde occupati: ideòque pro



magnitudine officij diuini exterriti nullum recitant. Melius enim est securusque aliquod officium, & si breue, recitare, quam nullum.

<sup>363</sup> Est mortale. Est quidem mortale. Quia non tantum præscribitur in Breniario officij quo ad substantiam recitatio, sed etiam quo ad modum, vt constat ex Bulla Pij V. inibi apposta. Et quidem grauis res est non seruare formam recitandi à Pontifice indictam, sicut esset res grauis lethali piaculo obnoxia non seruare Ceremonias circa Missam à Pontifice traditas. Ita Vasq. *opus. de Benefic. cap. 5. §. 1. dub. 1. num. 50.* Reginal. l. 8. cap. 16. num. 17. Suar. de Relig. tom. 2. l. 4. cap. 23. num. 1. Nauar. de orat. cap. 9. num. 212. Tolet. l. 2. cap. 23. Bonac. dist. 1. de hor. can. quest. 3. punct. 1. numer. 7. Garciat. tom. 1. part. 3. cap. 1. numer. 50. Sanch. tom. 2. Consil. l. 7. cap. 2. dub. 5. num. 1. factur: Quia si quis velit omni tempore dicere Paschale officium, quia breuius est, sine dubio grauius peccaret. Filliuc. tom. 2. tract. 23. cap. 7. num. 216. si quis uellet (ait) omni tempore dicere officium Paschale, quia breuius est, omnium sententia peccaret mortaliter. Diana, qui pro mira eruditione nullum non perlegit Auctorem, & mitius (ubi inconueniens non apparet) opinari curat, sic part. 5. tract. 5. re. ol. 26. loquitur: Notandum secundo, in mutatione officij pro officio dari paruitatem materiae, vt si semel aut iterum quis diceret officium de sancto, quando dicendum est de Feria. Ita Baldellus, tom. 1. l. 5. dist. 24. numer. 5. sed ego semper puto in tali casu non adesse peccatum mortale, nisi dicatur officium Resurrectionis. Et part. 19. tract. 11. resol. 6. citans, & refellens Leandrum, idem affirmat.

<sup>364</sup> Hoc mihi indubium. Hoc mihi indubitarum credenti, neque quoad substantiam impleri præceptum, cum extra octauam Resurrectionis illud probreue officium recitatur. Quia speciali benignitate Ecclesia in penolæ Hebdomadæ compensationem indulget, & tanta solemnitas perbreui illo officio coheretur. Vnde extra id tempus nec substantia recitationis morem gerit, qui hoc officium maxime quoad Matutinum, recitat. Nec possum non mirari Caramuelis (quem meo in examine subtaxauit) ridiculum ansum sine villo fundamine excogitatum. Vt enim confirmaret, posse te continuo Resurrectionis recitare officium asseruit, Sapientissimum pariter ac Sanctissimum P. Franciscum Suarium huius perbreuis recitationis usum fuisse leuamine. Nec enim potuisset tot volumina scribere, tot distrahi occupationibus, nisi officium Resurrectionis recitaret. Quam extra rem propositio; quam mei Suarij pietati contraria, qui quidem omnis miræ doctrinæ pelagum prius intra silentij claustra contineret, quam cogeretur aliquid de communi Ecclesiæ præscriptione detrahere: prius de somno, de vita eriperet, quam de rituali recitatione auferret. Scio, aliquos ex privilegio posse officium commutare, nempe Regulares, qui lectionibus sacrae Theologiæ, aut sacrorum Canonum vacant, aut continuis confessionibus; quia sic indultum fuit PP. Theatinis S. Syluestri de Vrbe à Clemente VII. vt refert Hieron. Rodig. resol. 20. num. 6. quo asserit vti posse Fratres Minores Absit tamen, vt Suarius huiusmodi usus fuerit indultoribus enim oculati asseruere, præcipuum ad id Suarij munus fuisse tempus Sacrificio Missæ, ac horarum recitationi, vt videretur, nulli alij occupationi operam nauaturum. Con-

cludo, Leandri venia, primam sententiam omnino esse improbabilem.

PROBL. XLVI.

Qui citra contemptum vna, vel altera die omittit officium recitare: delinquit lethaliter, & lethaliter non delinquit.

<sup>365</sup> Non delinquit lethaliter. Quia vna aut altera omisso citra contemptum respectu obligationis anni totius quasi materiae paruitas reputatur. Sic Henricus Angl. quem refert, ac sequitur Angelus *vers. Hora. nu. 10.* & Aragon. 2. 2. quest. 83. art. 12. dub. 5. ac Rodriguez. *sum. part. 1. cap. 141. num. 3.* citati à Bonac. & Machado ubi infra.

<sup>366</sup> Lethaliter delinquit. Quia cum diuini officij recitatio sit singulorum dierum onus, qui totum omittit officium non materiae, paruitatem, sed totam materiam omittit, violans omnino præceptum. Quomodo modum, qui tota in Quadragesima die vno aut altero non ieiunaret, ob paruitatem materiae non excusaretur à graui piaculo: quia sic totius Quadragesimæ imperatur ieiunium, vt singulos dies præceptum comprehendat: onus namque totius Quadragesimæ singulorum dierum est onus. Ita Tabie. *vers. Hora. num. 18.* Syluest. *quest. 1. disto 5.* Nauar. *sum. cap. 24. num. 96.* & 7. Sanch. tom. 2. consil. 1. cap. 1. dub. 1. referens Merinam, Sandoual, & Franc. de Los Sanctos. Bonac. dist. 1. de hor. canon. quest. 5. punct. 1. num. 3. Machad. l. 2. p. 3. tract. 2. docum. 2. num. 1.

<sup>367</sup> Hæc sententia certissima est. Quia qui vel vnica die horas omittit, transgreditur Ecclesiæ præceptum habitum in cap. *Volentes, de celebr. missar. cuius transgressio in re graui, etiam citra contemptum: est mortalis.* Primam ergo sententiam omnino falsam esse crediderim: nec à tot Doctoribus obfirmari, nam Manuel Rodriguez nullatenus illud asseruit, sed solummodo edocuit, mortale non esse, vno aut altero die officium prauertere, recitando scilicet de vno sancto horas in die, quo Breviarium præcipit, vt officium de Feria recitetur. Aragonius verò loquendo de Monacho chorista, qui sacris non est initiatus, asseruit semel aut iterum officium diuinum omittit, lethale piaculum suo iudicio non esse: quod omnino extra rem.

PROBL. XLVII.

Peccat, & non peccat lethaliter, qui vnā integram horam recitare omittit.

<sup>368</sup> Lethaliter non peccat. Quia diebus singulis vnium solummodo vget præceptum, quod suam admittit materiae paruitatem: sed omisso vnus horæ est parua materia ad integrum diuinum officium comparata: Ergo non peccat lethaliter, qui vnā horam recitare omittit. sic Marchin. tract. 1. de ord. par. 6. cap. 12. diff. 3. num. 4. Sotus l. 1. de ord. inst. quest. 3. art. 6. Probabile



## Secl. II. De Præcepto I. Problemata. 49

babile dicit Martin. de S. Ioseph, *Man. con- f. tom. 1. l. 2. tract. 9. de orat. num. 5.* citans Car- muellem, & alios.

369 Peccat lethaliter. Quia vnus integræ horæ omiffio non est levis materia, etiam ad totum officium comparata. Tertè paritas materiæ pensanda est non ex integra hora ad totum reliquum officium, sed intra horam eandem. Nam præceptum recitandi totum officium, & singulas horas integrè comprehendit. Ità Do- ctiores communiter legendis Diana *part. 10. tract. 16. resol. 28.* vbi cum Lezana, & aliis as- serit oppositam sententiam esse improbi- lem. Mox referam Auctores, qui hanc partem tuerentur.

370 Hoc vnde dicitur reat. & exponit quoniam huius omiffio materia cul- pam mortalem constituit. Profectò veram vnicè hanc sententiam ef- se existimo, quam vberius exponam, indi- cans, quanta huiusce omiffionis materia cul- pam constituit mortalem. Moneta quidem *tr. de quorid. distrib. part. 2. quæst. 3. num. 33.* asserit, decimam partem vnus horæ, etiam minimæ, omiffam, esse sufficientem ad mortale. Nauar. *cap. 25. num. 58.* Azor. *l. 10. cap. 7. quæst. 3.* Villa- lob. *p. 1. tr. 24. diff. 10. n. 1.* Mulder. *2. tr. 10. c. 2. dub. 3.* & alij putant omiffionem tertie partis vnus horæ minoris culpam lethalem esse. An- tonin. Diana *p. 2. tr. 12. resol. 4.* asserens Fernan- dez, Bellocchium, Vegam, & Reginaldum exi- stimat dimidiam partem horæ paræ esse nota- bilem. Cæterum probabilius putarim, omiffio- nem vnus integræ horæ paræ (non tertiam aut dimidiam partem eius) culpam mortalem constituturæ. Quia pars infra horam parum mo- dica videtur, ac levis ad mortale constituen- dam: vnde omnino reitico Moneta opinionem. Ita Lessli. *2. cap. 37. dub. 9. num. 52.* Palaus *tom. 2. d. 2. punct. 5. num. 1.* Bonac. *d. 1. de hor. canon. q. 3. punct. 1. num. 2.* Hæc de horis minoribus in- tellige solùm, nam loquendo de maioribus di- xerim, illam esse partem notabilem, quæ vni horæ minori æquiualeat.

23. Palaus *tom. 1. d. 2. punct. 2. num. 13.* Tan- ner. *2. d. 5. q. 1. dub. 5. numer. 140.* Gaunt. *ad Rubr. 10. 2. sect. 6. cap. 16. numer. 3.* Suar. *10. 2. de Relig. l. 4. cap. 25. numer. 7.* Bonac. *d. 1. de hor. can. q. 3. punct. 3. numer. 13.* Sylui. *in addit. ad Binsfeld. p. 4. cap. 8. §. 5. Trull. l. 1. Decal. cap. 7. dub. 14. num. 9.*

Probabilius hoc indico. Quia tribus diebus Litaniarum ante Ascensionem Breuiarium in- dicit iis, qui tenentur officium Canonicum re- citare, simul Litanias dicere, sicut præcipit die Commemorationis defunctorum fidelium, eorum officium celebrare. Tam igitur reus erit grauis piaculi qui Litanias præscriptas diebus Rogationum omiserit, quàm qui De- functorum officium præfata die non recitauerit. Sanch. *tom. 2. consil. 1. 7. cap. 2. dub. 27.* videtur in oppositam sententiam aliquantulum inclinare dum ait: *Qui sequuntur hoc Bre- uiarium nouum Pij V. recitando priuatim, non tenentur regulariter nisi ad solum officium maius. Quia Pius V. sic expressit in Bulla, quæ habe- tur initio Breuiarii.* Ideo Leander ex parte Thomam Sanchez oppositam docere senten- tiam: immeritò quidem: illico enim contra- riam: asserens, nullum inclinationis huiusce signum expressit. Dixi (adiicit ille) regulari- ter, quia tribus diebus Litaniarum ante Ascen- sionem tenentur omnes, qui tenentur ad horas sub peccato mortali recitare Litanias. Nec op- positum docuit natus Gabriel Valquez: (vt Dia- na asserit) loquitur enim de Litanis, de qui- bus Pius V. Motu proprio initio Breuiarii agit, vt expressè ipse proficitur. At Pius solum in illo Motu loquitur de Litanis, quæ in Fe- riis sextis Quadragesimæ cum Psalmis Pen- itentialibus dicuntur, vt Gaunt. anno- tavit.

### PROBL. XLIX.

*Mortale est, & mortale non est Litanias  
D. Marci sollemni non recitare.*

### PROBL. XLVIII.

*Omittens priuatim recitare Litanias Ro-  
gationum diebus, perpetrat, & non  
perperat mortale pia-  
culum.*

371 Non perperat. Quia Pius V. expressit in Bulla suo Breuiario nouo affixa, vt qui sequantur illud recitando priuatim non re- neantur nisi ad officium maius illius. Ergo non tenentur Litanias tribus diebus ante As- censionem, vel die D. Marci recitare. Sic Dia- na *part. 2. tract. 12. resol. 41.* Carol. Maciej. *de hor. canon. cap. 29.* Valq. *opusc. de Benef. cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 1. num. 58.* Molfes. *tom. 1. tract. 5. cap. 1. nu. 56.* Homobon. *in consultat. casuum consc. vol. 2. p. 5. respons. 244.* Machad. *l. 2. p. 1. tr. 12. docum. 1. num. 5.* Murchin. *2. c. 12. diff. 12.*

372 Perperat omittens. Omittens Litanias tam in diebus Rogatio- num, siue fiat processio generalis, siue non, le- thale perpetrat piaculum. Quia hæc diebus apponuntur Litanis cum officio maiori, & in rubrica officij diei præscribuntur. Ità Diana prudens mutauit sententiam *part. 4. tra. 7. 3. re- sol. 226.* Lezana *in sum. qq. Regul. cap. 12. num. 1.* Ecob. & Mend. *Theol. Moral. Tom. IV.*

374 Non est mortale. Quia licet in fine Bre- uiarii, vbi ponuntur Psalmi Peniten- tiales, habeatur, vt in die D. Marci Litanis dicantur: at in Rubrica officij diei id non dici- tur, vt de Litanis dicendis tribus diebus Rogationum expressè annotatur. Sic Recetiores ali- qui, quos, presso nomine refert Sanch. *10. 2. Consil. l. 7. cap. 2. dub. 27.* Diana *p. 2. tr. 12. resol. 42.* Marchin. *tr. 2. cap. 12. d. 5. §. 1. & alij.*

Mortale est. Quia in Rubrica officij diei S. Marci habetur expressè Litanias eo die re- citandas. Hodie qui non interfuit processioni Litaniarum, dicant illas priuatim post Matu- tinum cum suis precibus, & orationibus sine Psalmis penitentialibus: etiam si hoc festum transferatur in aliam diem. Ita Gaunt. *10. 2. sect. 6. cap. 16. numer. 3.* Sanch. *10. 2. Consil. l. 7. c. 2. dub. 27.* Tanner. *2. d. 5. q. 1. dub. 5. numer. 140.* & alij.

Hoc probabilius mihi. Miror autem Tho- mam Santium suam sententiam dum expone- ret, & probaret asseruisse, in Rubrica festi D. Marci non præcipi Litanias dici, sed in fine Breuiarii.



Breviarij noneri : cum contrarium eviden-  
ter conflet. Monuerim tamen, hanc obliga-  
tionem Litanias recitandi die D. Marci, &  
trium dierum Rogationum procedere in Pro-  
tincia vel Oppido, vbi fit generalis processio:  
at vbi non fit, non audere damnare ad  
mortalem Litanias omittentes. Quia Rubri-  
ca Breviarij videtur loqui, vbi geruntur Pro-  
cessionibus. Mecum Santius vbi. & docti  
iuniores Magistri ab ipso inibi memorati.

## PROBL. L.

*Delinquit, & non delinquit lethaliter, qui  
secunda Nouembri die officium  
Defunctorum non  
reci at.*

377  
Non delin-  
quit lethali-  
ter.

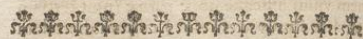
Non delinquit lethaliter. Quia Pius V. in  
Bulla Breviario affixa non obligat ad di-  
cendum Defunctorum officium in Rubricis  
Breviario statuis, & absolute loquitur, nec  
distinguit, nec excipit hoc officium in die 2.  
Nouembris: At vbi non distinguit, nec nos  
distinguer debemus, l. Pretio ff. de public. in  
rem ad am. l. Non distinguemus ff. de recept. ar-  
bitr. Et quia in Rubrica appositae in Breviario  
die 2. Nouembris non inveniuntur vlla verba  
præceptiva obligantia ad dicendum Defunctorum  
officium; sed solum ibi dicitur quod dicto  
Benedicamus Domino, dicuntur Vesperæ defun-  
ctorum: Sicuti in Feria 2. post primam Domini-  
cam Quinquagesimæ dicitur in Rubrica: Post  
Vesperas dicuntur Vesperæ Defunctorum. Ergo si  
eadem sunt verba, eadem erit aut obligatio, aut  
deobligatio. At Rubrica Ferie 2. post Domini-  
cam 1. Quadragesimæ sub mortali non obliga-  
t; cur igitur Rubrica diei 2. Nouembris ad  
mortale obligabit? Et quia Rubrica appositae  
Breviario in die D. Marci, & in diebus Roga-  
tionum iuxta opinionem probabilem ad mortale  
non obligat, ad recitandum Litanias extra  
chorum, aut Processionem. Ergo neque Rubrica  
appositae in Breviario die 2. Nouembris obliga-  
bit ad officium Defunctorum recitandum.  
sic doctè & eruditè de more Diana part. 4. ad  
calcem tr. 4. licet ipse non audeat omnino huic  
menti subscribere. Subscribunt tamen aliqui,  
quos tacito nomine memorat Molfesi. tom. 1.  
sum. tr. 5. cap. 1. n. 57. & quidam Societatis Iesu  
Theologus in quadam collatione domesti-  
ca, vt ipsi Diana testatur est vir gravis admo-  
dum nostræ Societatis. Leander etiam tr. 6. d.  
13. q. 33. Hanc sententiam tribuit Machado, eo  
quod eam vltimo loco constituat.

378  
Lethaliter  
delinquit.

Delinquit lethaliter. Quia die 2. Nouembris  
Defunctorum officium cum officio maiori ap-  
ponitur, & præscribitur dicendum in Rubri-  
ca, vt officium illius diei proprium. Et quia  
omnes obligati ad horas Canonicas dicendas, re-  
citant illa die Defunctorum officium: Ergo  
saltem ex cōsuetudine adest illius dicendi obli-  
gatio. Ita Tanner 2. d. 5. quæst. 1. dub. 5. numer.  
148. Palau tom. 2. d. 2. punct. 2. num. 13. Suar. de  
Relig. tom. 1. l. 4. cap. 25. num. 8. & 9. Laym. l. 4.  
tract. 1. cap. 5. num. 4. Sanch. tom. 2. Consil. l. 7. cap.  
2. dub. 17. num. 1. Trull. de hor. canon. dnb. 2. num.  
12. Armil. Vega. Ioann. Suar. Tolet. Gauant.

Graffi. & alij quos & Me citato, Diana cita-  
tus affert, & sequitur.

Ergo quidem eandem probabilitatem habere  
existimo primam sententiam quam habet illa, quam  
vobis. 49. exprefsi: eodem enim fundamine vtraque nititur. Ast minime à cō-  
muni recedendum mihi existimanti officium  
defunctorum die 2. Nouembris esse illius prop-  
rium, vt constat ex Calendario & Martyro-  
logio, vbi nomen, quod Ecclesia tribuit illius  
diei festiuitatis est, Commemoratio Defunctorum.  
Ergo officium magis proprium illius diei est  
Defunctorum officium: nam per nomen festi-  
uitatis explicatur, de qua agi officium debet.  
Et ideo quando duo signantur officia pro  
aliquo Die, magis intentum erit ab Ecclesia  
quo nomini festiuitatis correspondet. Quod  
in casu nostro probatur. Nam quando Eccle-  
sia dispensauit cum Sacro ordine D. Domini-  
ci, vt vnum tantum officium in die 2. Nouem-  
bris diceret, designauit Defunctorum officium  
relicto officio de Octaua. Igitur (vt apposite  
arguit Diana) signum euident est, officium  
Defunctorum magis esse illi diei agnatum  
Monuerim Pellizarium tr. de Monial. cap. 6.  
q. 8. numer. 17. alseruisse haud esse improba-  
bile, omittentem officium vtrumque die 2. No-  
uembris vnicum patrare peccatum. Quod non  
improbo, dummodò grauius quidem esse, non  
abneget.



## CAPVT XXVI.

*Circà causas quæ à recitatione Horarum  
priuata excusant.*

## PROBL. LI.

*Degradatio eximit, & non eximit Cleri-  
cum à recitandi horas obligatione.*

Spirituale impedimentum Censurarum, sci-  
licet, excommunicationis, suspensionis, in-  
terdicti, & irregularitatis, non eximere Cleri-  
cum à recitandi obligatione ex recepta om-  
nium sententia sect. 1. vidimus. Quæsierim ve-  
rò an Degradatio eximat Eximit quidem. Quia  
Clericum deponit ab officio, & Beneficio, &  
ab omni Clericali priuilegio. Sic Sa v. Hor. n.  
2. in edit. Complut.

Minimè eximit. Quia non oportet, illum  
ex sua culpa commodum reportare. Ita Suar. l. 4.  
de hor. ca. c. 28. Bonac. d. 1. de hor. ca. q. 6. pun. 1. 2.  
& 3. Tolet. l. 1. sum. cap. 14. Valent. 10. 3. d. 6. q.  
2. pun. 10. §. 7. Lessi. l. 2. cap. 47. dub. 9. Azor.  
p. 1. l. 1. cap. 13. Valq. de Benef. c. 4. §. 1. a. 1. dub.  
12. & alij communiter.

Existimo, hanc vnicè veram esse sententiam  
contrariam quæ pa rum habere probabilitatis, Et mihi  
quam quidem Emanuel Sa non absolute edo-  
cet, sed in eam inclinat.

## PROBL.